Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ

1991 йил 17 август
ШАНБА
№ 159 (5.202).
БАҲОСИ 8 ТИЙИН

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Қўмитасининг рўзномаси

1974 йил 1 январдан чиқа бошлаган ◆ Ҳафтада беш марта чоп этилади

Ўзбекистон Совет Социалистик Республикаси, Қозоғистон Совет Социалистик Республикаси, Қирғизистон Республикаси, Тожикистон Совет Социалистик Республикаси, Туркманистон Совет Социалистик Республикаси раҳбарлари учрашувининг якунлари хусусида

АХБОРОТ

Тошкент шаҳри,
1991 йил 14 август.

ЎРТА Осиё республикалари ва Қозоғистон раҳбарларининг 1990 йил июнь ойида Олмаота шаҳрида ҳар йили учрашув ўтказиш тўғрисидаги келишувларига мувофиқ 1991 йил 13-15 август кунлари Тошкент шаҳрида Ўзбекистон Совет Социалистик Республикаси, Қозоғистон Совет Социалистик Республикаси, Қирғизистон Республикаси, Тожикистон Совет Социалистик Республикаси, Туркманистон Совет Социалистик Республикаси делегацияларининг навбатдаги учрашуви бўлиб ўтди.

Делегацияларга республикаларнинг Президентлари бошчилик қилдилар, уларнинг таркибига Олий Кенгашларнинг раҳбарлари, ҳукумат бошлиқлари ва бошқа расмий кишилар кирди.

Учрашувда:

Ўзбекистон ССР, Қозоғистон ССР, Қирғизистон Республикаси, Тожикистон ССР ва Туркманистон ССР раҳбарлари 1990 йил 23 июнда Олмаота шаҳрида қабул қилган қарорларнинг қандай бажарилаётганлиги;

мустақил давлатлар Иттифоқи тўғрисидаги шартномани тузиш масалалари;

минтақада ижтимоий-сиёсий вазиятни барқарорлаштириш вазифалари ҳамда қишга тайёргарликка доир ўзаро келишилган чора-тадбирлар ҳар томонлама муҳокама қилинди.

Республикаларнинг раҳбарлари мустақил давлатлар Иттифоқи тўғрисидаги шартномани имзолаш арафасида бўлиб ўтган ушбу учрашув шу шартноманинг руҳига мос келади ва бошқа республикаларнинг манфаатларига зид эмас деб ҳисоблайдилар. Олмаота учрашувининг ҳужжатлари ва республикалар ўртасида тузилган битимлар янги Иттифоқ шартномасини тайёрлаш жараёнига кўмаклашди. Бу битимларни амалга ошириш республикалар олдида турган сиёсий, иқтисодий, ижтимоий ва инсонпарварлик муаммоларини ҳал этишнинг ишончли негизи бўлди. Шу туфайли пулнинг қадрсизланиши ва ишлаб чиқариш таназзули оқибатларини юмшатиш, минтақада турли жамоат ҳаракатлари мухолифлигининг, миллатлараро можаролар ва иш ташлашларнинг олдини олишга муваффақ бўлинди. Илмий-техникавий ва маданий ҳамкорлик жараёнлари тезлашди ва чуқурлашди, бозор муносабатларига ўтиш ва кўп укладли иқтисодиётни вужудга келтириш учун ҳуқуқий ва ташкилий шарт-шароитлар яратишга доир чора-тадбирлар амалга оширилмоқда.

Шу билан бир пайтда учрашув қатнашчилари ташвиш билан шуни қайд этдиларки, мамлакатдаги аҳволнинг ёмонлашганлиги, халқ хўжалигининг деярли барча соҳаларида танглик ҳолатларининг кучайганлиги, пул қадрсизланиши кучайиб бораётганлиги, нарх-навонинг қимматлашиши ва бунинг оқибатида турмуш даражасининг пасайиши ижтимоий ва миллатлараро вазиятга салбий таъсир қилмоқда.

Экология вазиятининг кескинлашганлиги минтақадаги аҳволни мушкуллаштирмоқда. Ўрта Осиё ва Қозоғистон халқларини мамлакатда Орол фожиасининг олдини олиш юзасидан кўрилаётган чала-ярим чоралар қаноатлантира олмайди, Орол фожиаси ҳозироқ миқёслари ва оқибатлари жиҳатидан умумбашарий тус олди. Каспий денгизи сатҳининг кўтарилиши муносабати билан Каспийбўйи районидаги аҳвол жиддий ташвиш туғдирмоқда.

Минтақа республикаларининг молиявий аҳволи тобора ёмонлашяпти. Нарх белгилашнинг ислоҳ этилиши уларни ўз халқ хўжалигининг мукаммалроқ тузилиши туфайли пировард маҳсулот ишлаб чиқаришдан даромадларнинг асосий қисмини олиб, Иттифоқ олдида зиммасига олган мажбуриятларини бажармаётган республикаларга нисбатан нотенг аҳволга солиб қўйди. Натижада минтақадаги республикаларга тегишли бўлган ижтимоий-иқтисодий тараққиётга маблағлар ва аҳолига компенсация тўловлари харажатларининг ўрни қопланмаяпти.

Айрим республикаларнинг Умумиттифоқ барқарорлаштириш жамғармасини барпо этишга бундай бузғунчилик билан ёндашуви Ўрта Осиё республикалари ва Қозоғистонни ҳимоя чораларини кўриб, хом ашё ресурслари нархини оширишга мажбур қилиши мумкин, бу ҳол пировард натижада муқаррар равишда умуман бутун мамлакатда нарх-навонинг ошиб кетишига сабаб бўлади. Минтақа деҳқончилик-саноат комплекси учун келтирилаётган саноат маҳсулоти нархларининг тартибсиз ошаётганлиги ҳам қишлоқ хўжалик хом ашёси ва озиқ-овқат маҳсулотлари нархи кўтарилишига сабаб бўлиб, аҳволни тағин ҳам чигаллаштирмоқда. Буларнинг ҳаммаси пировард натижада аҳоли турмуш даражасининг пасайишига олиб боради.

Ўрта Осиё республикалари ва Қозоғистон раҳбарлари таъкидлайдиларки, Иттифоқ идораларининг изчиллик билан ҳаракат қилмасликлари, бир қанча республикаларнинг маҳсулот етказиб бериш мажбуриятларини бажармасликлари халқ хўжалигининг кўпгина тармоқларида ишнинг беқарор бўлишига олиб келди, аҳолини иш билан таъминлашдаги шусиз ҳам мураккаб вазиятни янада қийинлаштирди. Амалда минтақани ёғоч, металл, нефть маҳсулотлари, машиналар ва ускуналар билан таъминлаш бетартиб амалга оширилмоқда.

Аҳолини асосий озиқ-овқат маҳсулотлари билан таъминлашда ташвишли аҳвол юзага келмоқда. Минтақадаги дон, ун, гўшт, шунингдек, ёқилғи-энергетика ресурслари захираларининг аҳволи куз-қиш даврида катта қийинчиликлар бўлишидан далолат бермоқда.

1992 йилда мамлакат иқтисодиёти амал қилиши асосий йўналишларини шакллантиришга ёндашувларнинг шу вақтгача пухта ишлаб чиқилмаганлиги шартномалар тузишга, буюртмаларни аниқлашга салбий таъсир этмоқда ва амалий фаолликка тўсқинлик қилмоқда.

Учрашув қатнашчилари минтақа республикалари ҳаракатларини уларнинг ўзига хос хусусиятларини ҳисобга олиб, ҳамда олдинги учрашувда ишлаб чиқилган, ягона иқтисодий маконни сақлаб қолишни ва тенг ҳуқуқли ҳамкорликни таъминлайдиган, бозор муносабатларини ривожлантиришга қаратилган қоидалар асосида мувофиқлаштиришни кучайтириш қатъий зарурат эканлигига ишонадилар. Шу муносабат билан муштарак муаммоларни ҳал қилишга, шу жумладан нарх белгилашга, янгиланган Иттифоқ доирасида Ўрта Осиё республикалари ва Қозоғистоннинг манфаатларини ўзаро келишган ҳолда ҳимоя қилишга ягона ёндашувларни ишлаб чиқиш юзасидан республикалараро Маслаҳат кенгашини тузиш мақсадга мувофиқ деб топилди.

Ўрта Осиё республикалари ва Қозоғистон раҳбарлари Мустақил давлатлар Иттифоқи тўғрисидаги шартномани имзолашни мамлакатдаги иқтисодий ва сиёсий вазиятни барқарорлаштиришнинг муҳим чораси деб биладилар. Янги Иттифоқ шартномаси Иттифоқ билан республикалар ваколатларини фарқлаб қўйишнинг мақбул негизини яратиб, республикаларнинг сиёсий ва иқтисодий суверенитетини амалга ошириш, уларнинг мустақиллигини мустаҳкамлаш, мол-мулкни тақсимлаш, халқаро алоқаларни ривожлантириш учун истиқболлар очади.

Шу билан бир вақтда мавжуд табиат бойликларини республикаларда яшаётган халқларнинг манфаатлари йўлида тўла-тўкис фойдаланиш учун қулай шарт-шароит яратиш юзасидан мамлакат ва республикалар раҳбарияти даражасида қатъий ҳаракат қилишни давом эттириш жуда зарур. Шу сабабли учрашув қатнашчилари Иттифоқ шартномаси имзолангандан сўнг мол-мулкни тақсимлаш, бюджет тизими ҳамда бошқа ҳаётий муҳим масалалар юзасидан дарҳол СССРнинг тегишли қонун ҳужжатларини қабул қилиш талаб этилади, деб ҳисоблайдилар.

Ўрта Осиё республикалари ва Қозоғистон раҳбарлари ҳозирги танг вазиятдан фақат барча республикаларнинг куч-ғайратларини бирлаштириш йўли билан чиқиб олиш мумкинлигини таъкидлайдилар. Иқтисодиёт ва ижтимоий турмушни янгилаш барқарорликни сақлаш, интизом ва тартиб билан, ҳамма жойда миллатлараро ва фуқаролар тотувлигига эришиш билан, барча халқларнинг ҳуқуқлари ва эркинликларини ҳурмат қилиш, ҳар қандай масалаларни музокаралар олиб бориш йўли билан ўзаро келишишни излаш асосида фақат сиёсий воситалар орқали ҳал қилиш билан узвий боғлиқ бўлиб, бунинг муқобил йўли йўқ. Республикалар, минтақалар ўртасидаги ва марказ билан ўзаро муносабатларда вужудга келган муаммоларни ҳал қилиш ечимларини тиқиштиришга, куч ишлатишга ёки куч ишлатиш билан дўқ қилишга йўл қўйиб бўлмайди. Чунки бундай йўл қарама-қарши туришнинг кучайишига, тартибсизликка ва олдиндан айтиб бўлмайдиган оқибатларга олиб боради.

Ўрта Осиё республикалари ва Қозоғистон раҳбарлари Мустақил давлатлар Иттифоқи тўғрисидаги шартномани имзолашни ёқлаб чиқар эканлар, бошқа республикаларга мурожаат қилиб, уларни шартномага қўшилишга даъват этадилар.

Ўзбекистон ССР, Қозоғистон ССР, Қирғизистон Республикаси, Тожикистон ССР ва Туркманистон ССР раҳбарлари сиёсат, иқтисодиёт ва республикалар ўртасида вужудга келган муносабатлардаги аҳволни муҳокама қилиб:

— сиёсий, иқтисодий, маданий соҳаларда ҳамкорликни янада чуқурлаштириш, миллатлараро ва фуқаролар тотувлигига, тангликни камроқ чиқим билан тезроқ бартараф этиш мақсадида Ўрта Осиё ва Қозоғистон халқларини жипслаштиришга эришиш зарурлигини тан оладилар. 1992 йилга ва узоқ истиқболга мўлжалланган республикалараро иқтисодий битимлар тузишни жадаллаштириш ҳақида келишиб олдилар;

— республикалар Олий Кенгашларининг Мустақил давлатлар Иттифоқи тўғрисидаги шартномани имзолаш ҳақидаги қарорларини рўёбга чиқариб, шартномани тузиш ва мол-мулкни тақсимлаш ҳамда Иттифоқ билан республикалар ҳокимият ва бошқарув идоралари ваколатларини фарқлаб қўйиш масалаларини қисқа муддатда ҳал қилишни қатъий зарурат деб айтадилар;

— яқинлашиб келаётган куз-қиш даври бўсағасида мамлакатнинг энг йирик ва аҳоли зич жойлашган минтақаларидан бирини ҳаётий зарур ресурслар ва озиқ-овқат маҳсулотлари, айниқса дон, ун, гўшт билан таъминлашда юз бераётган вазият муносабати билан жиддий ташвиш билдириб, бу масалаларни ҳал қилиш учун куч-ғайратларни бирлаштириш тўғрисида келишиб олдилар. Иқтисодиётда келишилган ўзаро ҳаракатлар тўғрисида ҳамда 1991-1992 йиллар куз-қиш даврида минтақа халқ хўжалиги ва аҳолисини ёқилғи ҳамда энергетика ресурслари билан таъминлаш юзасидан ҳукуматлараро махсус ҳужжатларни имзолашни зарур, деб топдилар;

— Ўрта Осиё республикалари ва Қозоғистон иқтисодиёти умумий муаммоларини ҳал этишга ягона ёндашувларни ишлаб чиқиш юзасидан республикалараро Маслаҳат кенгашини тузишга қарор қилдилар, тангликдан чиқиш ва бозор муносабатларига ўтишга доир келишилган сиёсатни ўтказишда куч-ғайратларни бирлаштириш юзасидан эришилган битимлар ва аҳдномаларни амалга оширишни таъминлаш вазифаси шу Маслаҳат кенгаши зиммасига юклатилади.

Учрашув қатнашчилари минтақа республикалари ўз иқтисодиётида хом ашё йўналиши қарор топганлиги ва аҳоли турмуш даражасининг пастлиги оқибатида бозорга ўтиш чоғида ғоят оғир вазиятга тушиб қолганлигидан чуқур ташвиш билдириб, СССР Президенти билан мамлакат ҳукуматининг эътиборини бу республикалар ижтимоий-иқтисодий тараққиётини бараварлаштириш учун шарт-шароит яратишга доир узил-кесил чоралар кўриш зарурлигига қаратадилар.

Учрашув қатнашчилари Ўрта Осиё республикалари ва Қозоғистоннинг ўзаро ҳар томонлама алоқаларини, шунингдек бошқа республикалар билан алоқаларни мустаҳкамлашга доир ташаббусларини тўла-тўкис қўллаб-қувватлайдилар ҳамда ишлаб чиқилган қоидаларни изчиллик билан амалга оширишни минтақа иқтисодиётини ривожлантириш ва аҳоли турмуш даражасини ошириш манфаатлари йўлида бундан буён ҳам биргаликда қилинадиган ишларнинг мустаҳкам негизи деб биладилар.

Ўзбекистон Совет Социалистик Республикасининг Президенти
И. КАРИМОВ

Қозоғистон Совет Социалистик Республикасининг Президенти
Н. НАЗАРБОЕВ

Қирғизистон Республикасининг Президенти
А. АКАЕВ

Тожикистон Совет Социалистик Республикасининг Президенти
Қ. МАҲКАМОВ

Туркманистон Совет Социалистик Республикасининг Президенти
С. НИЁЗОВ.

Ўрта Осиё республикалари ва Қозоғистон республикалараро Маслаҳат кенгашини тузиш тўғрисида

БИТИМ

Тошкент шаҳри,
1991 йил 14 август.

РЕСПУБЛИКАЛАР раҳбарларининг 1990 йилда Олмаота шаҳрида қабул қилинган аҳдномалар қандай бажарилаётганини муҳокама қилишлари натижаларига биноан ва янгиланган Иттифоқ доирасида Ўрта Осиё республикалари ҳамда Қозоғистон иқтисодиётини бирлаштириш воситаси амал қилиши учун шарт-шароит яратиш, ижтимоий ва иқтисодий ислоҳотларни ўтказишда ва бозор муносабатлари амал қиладиган шароитда минтақа манфаатларини ҳимоя қилишда келишилган сиёсат юритиш мақсадида Ўзбекистон ССР, Қозоғистон ССР, Қирғизистон Республикаси, Тожикистон ССР ва Туркманистон ССР ҳукуматлари Ўрта Осиё республикалари ва Қозоғистон иқтисодиётининг умумий муаммоларини ҳал этишга ягона ёндашувларни ишлаб чиқиш юзасидан республикалараро Маслаҳат кенгашини тузиш ҳақида келишиб олдилар.

Маслаҳат кенгашининг фаолияти тенг ҳуқуқлилик, ўзаро манфаатдорлик, барча хўжалик субъектларининг эркин ишбилармонлик фаолияти учун шарт-шароит яратиш қоидаларига асосланади.

Маслаҳат кенгаши Ўрта Осиё республикалари ва Қозоғистоннинг тенг вакиллигида барпо этилади. Унинг таркибига республика ҳукумати бошлиғи ўринбосари раҳбарлигида ҳар бир республика вакиллари киради. Кенгаш вазифаларини таъминлаш учун республикалар тенг сонли вакилларидан иборат доимий ишлайдиган Ишчи гуруҳи тузилади ва у Ашхобод шаҳрида жойлашади. Бу идоранинг ишига давлат бошқаруви тузилмалари, республикаларнинг олимлари ва мутахассислари, шунингдек, муаммолар билан шуғулланувчи экспертлар, жумладан, хорижий мутахассислар жалб этилиши мумкин.

Маслаҳат кенгашининг асосий вазифалари республикалар ҳукуматларининг биргаликдаги қарори билан тасдиқланадиган низомда белгилаб берилади. Маслаҳат кенгашининг мажлислари одатда йилнинг ҳар чорагида, навбати билан республикаларда ўтказилади. Мажлисни ташкил этишни қабул қилиб олувчи томон таъминлайди.

Маслаҳат кенгашининг қарорлари манфаатдор мустақил республикаларнинг вакиллари маъқуллаган тақдирда қабул қилинган ҳисобланади. Бу қарорлар республикалар ҳукуматлари фармойиш ҳужжатларини қабул қилгач, амалга оширилади.

Маслаҳат кенгаши фаолиятини республикалар молиявий ва моддий жиҳатдан, шу жумладан валюта билан баравар тенг ҳуқуқлилик асосида таъминлайди, бунга республика бюджетида тегишли маблағ ажратилиши кўзда тутилади.

Томонларнинг ўзаро келишувига биноан битимни Озарбайжон Республикаси делегациясининг раҳбари ҳам имзоламоқда.

Ўзбекистон ССР вице-президенти
Ш. МИРСАИДОВ

Қозоғистон ССР Бош вазири
У. ҚАРАМАНОВ

Қирғизистон Республикаси Бош вазири
Н. ИСАНОВ

Тожикистон ССР Бош вазири
И. ҲАЁЕВ

Туркманистон ССР Бош вазири
Х. АҲМЕДОВ

Озарбайжон Республикасининг Бош вазири
Г. ГАСАНОВ

РАСМИЙ

ДЎСТОНА ТАШРИФ

Ўзбекистон ССР Президенти И. А. Каримов бошчилигидаги Ўзбекистон расмий делегацияси Ҳиндистон Республикаси ҳукуматининг таклифига биноан 17 август куни Тошкентдан Деҳлига жўнаб кетди. Делегация таркибида Ўзбекистон ССР Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамаси Раисининг ўринбосари Б. С. Ҳамидов, Ўзбекистон ССР ташқи ишлар вазири С. О. Азимов, Ўзбекистон ССР маданият вазири Н. Ё. Ғоибов, Ўзбекистон давлат банки бошқарувининг раиси Э. Ж. Боқибоев, Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг президенти М. С. Салоҳиддинов, Ўзбекистон ССР Олий Кенгаши Халқ таълими, фан ва маданият комитетининг раиси, Ўзбекистон халқ ёзувчиси П. Қ. Қодиров, Ўзбекистон ССР олий ва ўрта махсус таълим вазири Ш. А. Алимов ва бошқа расмий кишилар бор.

Аэропортда делегацияни Ўзбекистон ССР вице-президенти Ш. Р. Мирсаидов, Ўзбекистон ССР Олий Кенгашининг Раиси Ш. М. Йўлдошев, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг иккинчи котиби А. С. Ефимов, Ўзбекистон ССР Вазирлар Маҳкамаси Раисининг биринчи ўринбосари И. Ҳ. Жўрабеков, Ўзбекистон Компартияси Тошкент шаҳар комитетининг биринчи котиби, халқ депутатлари Тошкент шаҳар Советининг раиси А. И. Фозилбеков ва бошқа расмий кишилар кузатиб қолдилар. Кузатиб қолувчилар орасида Ҳиндистоннинг Тошкентдаги Бош консули вазифасини бажарувчи Говинд Г. Кулькарни бор эди.

(ЎзТАГ).

СССР ОЛИЙ КЕНГАШИ РАИСИНИНГ ҚАРОРИ

СССР ОЛИЙ КЕНГАШИНИ ЧАҚИРИШ ТЎҒРИСИДА

Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи Олий Кенгашининг олтинчи сессияси 1991 йил 17 сентябрь куни Москва шаҳрида чақирилсин.

СССР Олий Кенгашининг Раиси
А. ЛУКЬЯНОВ.

Москва, Кремль.
1991 йил 16 август.

Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи Президентининг

ФАРМОНИ

ЎРТОҚ А. ОРИПОВНИ ХАЛҚЛАР ДЎСТЛИГИ ОРДЕНИ БИЛАН МУКОФОТЛАШ ТЎҒРИСИДА

Совет адабиётини ривожлантиришдаги хизматлари ва самарали ижтимоий фаолияти учун шоир Абдулла **Орипов** Халқлар дўстлиги ордени билан мукофотлансин.

Совет Социалистик Республикалари Иттифоқининг Президенти
М. ГОРБАЧЕВ.

Москва, Кремль.
1991 йил, 15 август.

НАРХ-НАВО: ҚАЕРДА ҚАНДАЙ?

ЎЗБЕКИСТОН ССР ВА СССРНИНГ АЙРИМ ШАҲАРЛАРИ БОЗОРЛАРИДА 1991 ЙИЛ 15 АВГУСТДА ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИК МАҲСУЛОТЛАРИ АСОСИЙ ТУРЛАРИНИНГ ЎРТАЧА БОЗОР НАРХЛАРИ

(бир килограмми сўм ва тийин ҳисобида)

шаҳарлар номи	картошка	пиёз	сабзи	помидор	бодринг	карам	олма	узум	қовун	тарвуз	мол гўшти	қўй гўшти
Нукус	3,00	1,50	1,00	0,65	2,50	2,00	4,00	6,00	1,00	1,00	12,00	—
Бухоро	2,00	1,50	1,50	0,50	2,50	1,50	2,00	2,00	0,80	0,50	15,00	16,00
Гулистон	2,00	1,00	0,85	0.35	2,75	1,75	2,00	3,00	0,65	0,55	12,00	15,00
Қарши	1,30	1,10	1,15	0,75	1,75	0,85	1,75	3,00	0,55	0,50	12,00	20,00
Самарқанд	0,60	0,55	0,90	0,45	2,25	0,55	2,50	3,50	1,00	1,00	18,00	22,00
Фарғона	1,75	1,10	1,75	1,00	2,50	1,10	2,75	3,25	1,15	1,15	18,00	24,00
Тошкент	2,00	1,40	1,75	1,00	2,50	1,25	5,00	3,50	1,00	1,00	19,00	24,00
Душанбе	2,25	1,75	2,00	1,25	2,50	1,20	4,50	3,50	1,50	1,00	15,00	17,00
Ашхобод	3,50	3,00	4,50	2,50	4,00	2,50	2,75	3,50	0,90	0.60	—	—
Киев	1,90	2,50	2,50	6,00	6,00	1,90	4,50	—	6,00	3,30	18,00	—
Кишинев	3,00	2,50	1,50	1,50	2,00	4,00	2,00	5,00	3,00	2,00	—	—
Тбилиси	3,50	4,50	4,00	4,50	5,00	3,25	5,50	—	6,00	2,75	23,00	25,00
Иркутск	3,00	3,00	5,00	8,00	5,00	6,00	12,00	—	8,00	5,00	19,00	—
Москва	4,00	5,00	5,00	6,00	8,00	4,00	6,00	20,00	8,00	2,50	35,00	35,00
Куйбишев	3,25	2,50	2,00	3,50	4,00	2,75	3,50	11,00	3,00	1,75	17,00	17,00
Олмаота	1,75	2,00	2,75	2,50	4,00	2,25	5,50	4,50	2,50	2,00	15,00	16,00
Бишкек	1,00	2,00	2,00	2,00	3,00	1,50	5,00	6,50	4,00	2,00	12,00	15,00
Харьков	2,50	2,50	3,50	2,75	3,00	3,00	6,00	15,00	4,00	1,75	—	—
Свердловск	2,50	3,00	3,00	8,00	5,00	4,00	7,50	16,00	—	3,00	18,00	—
Челябинск	2,50	2,25	2,10	6,00	4,00	4,00	6,00	10,00	4,00	3,00	17,00	—

БУЛУНҒУРЛИК ИШБИЛАРМОНЛАР

ҲАМИД ОЛИМЖОН НОМЛИ ДАВЛАТ ХЎЖАЛИГИДА МЕҲНАТКАШЛАРНИ ИЖТИМОИЙ МУҲОФАЗА ЭТИШ БОРАСИДА ИБРАТЛИ ТАДБИРЛАР КЎРИЛМОҚДА

ҚУТЛУҒ ҚАДАМ

1990 йилнинг бошларида Ҳамид Олимжон номли давлат хўжалиги барпо этилиб, унга район деҳқончилик-саноат комбинати бош иқтисодчиси Амир Пардаев директор этиб тайинланганида баъзилар турли гаплар тарқатишди. Бири «Қолоқ хўжаликларни кўпайтиришнинг нима кераги бор эди» деса, бошқаси «Ҳа, яна раҳбар кўпаядиган бўлдида», дейишдан тап тортмади. «Амирнинг омади келувди-ю тузукроқ хўжаликнинг бошини тутмади-да», дея унинг тақдирига ачинганлар ҳам топилди.

Ҳартугул юқоридаги сингари гап-сўзларнинг бўлиши бежиз эмасди. Чунки ўша пайтларда тасарруфида мазкур хўжалик тузилган давлат хўжаликларининг аҳволи оғир, давлатдан катта қарзи бор эди. Шу боисданми, одамларда меҳнатга иштиёқ сўнган, ноқобил раҳбарларнинг «иш услублари» уларнинг жонига текканди. Қолаверса, ошкоралик замони, элнинг оғзига элак тутиб бўлармиди? Кечагидек ёдида, район партия қўмитасининг собиқ саркотиби С. Сотиболдиев уни янги хўжаликка бошлаб келар экан, йўл-йўлакай шундай деганди:

— Анчадан буён фаолиятингизни кузатиб келяпман. Районимиздаги малакали, тадбиркор иқтисодчилардан бирисиз. Бозор иқтисодиётига ўтишга тайёргарлик кўрилаётган пайтда район партия қўмитаси бюроси кўп йиллик тажрибангизни инобатга олиб, сизни янги хўжаликни бошқаришга тавсия этди. Айниқса, олий маълумотли иқтисодчи эканлигингиз у ерда жуда асқотади. Бунга ишончим комил. Қолаверса, хўжаликларда ҳисобчи, бош ҳисобчи бўлиб ишлагансиз. Мана, беш-олти йилдан бери район деҳқончилик-саноат комбинатида бош иқтисодчи, режалаштириш бўлими бошлиғи сифатида фаоллик кўрсатдингиз. Сизнинг раҳбарлигингизда янги хўжаликнинг қад ростлашига, тез орада райондаги илғор хўжаликлардан бирига айланишига ишонаман...

Котиб сўзлари унга далда бўлди. Жамоага раҳбарлик қилишни давлат хўжалиги ихтиёрига қўшни хўжаликлардан ўтказилган бўлимлар фаолияти, қишлоқлар аҳволи, у ерларда истиқомат қилаётган кишиларнинг турмуш тарзлари билан яқиндан танишишдан бошлади. Қишлоқ оқсоқолларининг фикри билан қизиқди. Кўпчилик дилидаги бор дарду армонларини дадил айтди. Ҳаммаси равшан. Кейинги йилларда қишлоқларнинг турмуш маданиятини юксалтиришга, уларни бош режа асосида ижтимоий жиҳатдан қайта қуришга, инсон омилини ривожлантиришга, аҳолининг маданий-маиший хизмат турларига талаб-эҳтиёжларини қондиришга аҳамият берилмаган. Далада меҳнат қилаётганлар, айниқса, хотин-қизлар учун етарли шарт-шароит яратилмаганлиги, болалар боғчаларининг етишмаслиги туфайли ишда унум бўлмаган. Деҳқонларнинг моддий манфаатдорлигини ошириш ҳақида қайғурилмаган. Шу туфайли уларнинг ғайрат-шижоати, ишчанлик, тадбиркорлик хислатлари сўниб борган, раҳбарларга ишончи йўқолган. Хўжалик юритишнинг маъмурий-буйруқбозлик усули барчани ҳадиксиратиб қўйган.

Меҳнат аҳли ишончини тиклаш учун нима қилиш керак? Уларнинг ижтимоий фаолликларини ошириш мумкинми? Бозор иқтисодиётига ўтиш арафасида деҳқонларни ижтимоий жиҳатдан ҳимоя қилиш учун асосий диққат-эътиборни нималарга қаратиш лозим? Амир ака бу каби муаммолар ҳақида кўп бош қотирди. Кенгашли тўй тарқамас, деганларидек, бош мутахассислар, Навоий қишлоқ Кенгаши фаоллари, оқсоқоллар, фахрийлар билан маслаҳатлашди. Инсон омили, фуқароларни ижтимоий жиҳатдан муҳофаза этиш, жумҳуриятимиз Президентининг аҳоли моддий-маънавий турмуш даражасини яхшилашга қаратилган қатор фармонлари ижросини таъминлаш хўжалик маъмурияти фаолиятининг доимий диққатида бўлиши керак, деган якдил фикрга келинди.

Тез орада хўжаликдаги қишлоқларнинг аҳволини, уларда истиқомат қилаётган уруш ва меҳнат фахрийлари, кўп болали, кам даромадли оилалар, қаровчисиз мўйсафидларнинг қандай турмуш кечираётганликларини мунтазам равишда назорат қилиб борадиган махсус комиссия иш бошлади. Моддий ёрдамга муҳтож 100 га яқин оилалар борлиги аниқланди. Бундан ташқари, хўжаликда турмуш маданиятини ошириш, меҳнаткашларга ғамхўрликлар кўрсатиш, уларнинг талаб-эҳтиёжларини ўрганиш, қишлоқларни ободонлаштириш, соғлиқни сақлаш, маданият муассасалари, боғчалар тармоғини кенгайтириш юзасидан аниқ тадбирлар ишлаб чиқилиб, уларнинг ижроси қатъий назорат остига олинди.

— Жойларда ишлар кўнгилдагидек кетишининг, пировардида, хўжалик иқтисодиётини, турмуш маданиятини юксалтиришнинг энг муҳим омилларидан бири кадрларни танлаш ва ўз мутахассисликлари бўйича жой-жойига қўйишда, — дейди Амир Пардаев. — Энг муҳими, бу борада шошма-шошарликка, ошна-оғайнигарчиликка йўл қўйилмади. Хўжаликни бошқаришга киришганимдан сўнг бир ой мобайнида бош мутахассисларнинг вазифасини ҳам ўзим бажара бориб, бу фурсат ичида эл-юрт ташвишидан бош тортмайдиган, ишнинг кўзини биладиган, куюнчак, малакали мутахассисларни танлашга интилдим. Меҳнатни ташкил этишнинг илғор усулларига кенг йўл очиш, деҳқон эркини ўз қўлига бериш чора-тадбирлари кўрилди. Ишни оилавий пудрат ва ижара йўли билан олиб бораётганлигимиз яхши самара беряпти. Белгиланган режа ва топшириқлар хўжаликдаги аниқ имкониятдан, ички резервлардан келиб чиққан ҳолда уддаланиши керак. Хўжалик раҳбарларига ҳам тўла мустақиллик бериладиган фурсат келди. Ҳар бир сўмни аниқ ҳисоб-китоб қилиб борадиган, режалаштиришни тўғри ташкил қиладиган раҳбар ҳозирги шароитда ютқазмайди.

Кенжа хўжаликда иқтисодий, ижтимоий ва маданий соҳалардаги муаммолар шу тариқа ўз ечимини топаяпти. Хўжалик раҳбарининг ўзига хос иш услуби барчага манзур бўлаяпти. Меҳнатига яраша мўмай даромад олаётган ишбилармон, тадбиркор деҳқонларнинг сафи тобора кенгайиб бораяпти.

САХОВАТНИНГ ЧЕКИ ЙЎҚ

Ер дур-жавоҳир тўла сандиқдир. Шу ҳикматга қатъий амал қилиб, хўжалик фаолиятида ижобий ўзгаришлар қилаётган, кўплаб ғамхўрликлар кўраётган меҳнат аҳли ўтган йили асосий тармоқлар — узумчилик, чорвачилик, ғаллачилик, сабзавотчилик бўйича давлат буюртмаларини ортиғи билан адо этди. Хўжалик ҳамёнига 200 минг сўм фойда қўшилди.

— Бозор иқтисодиёти шароитида сарф-харажатни жой-жойига қўйишда, уни тўғри тақсимлашда гап кўп, — дейди хўжалик бош иқтисодчиси Абдусалом Солиев. — Соф даромаднинг асосий қисмини уруш ва меҳнат фахрийларига, кўп болали, кам даромадли оилаларга, қаровчисиз мўйсафидларга моддий ёрдам кўрсатиш, фуқароларни ижтимоий жиҳатдан муҳофаза қилиш, илғорларни рағбатлантириш, қишлоқларни ободонлаштириш, маданият, тиббиёт муассасалари, спорт иншоотлари, болалар боғчалари тармоғини кенгайтиришга сарфлаяпмиз.

Бултур хўжалик ҳисобидан 56 нафар кишига моддий ёрдам сифатида 8469 сўм, 34 нафар ишлаб чиқариш илғорига мукофот тариқасида 3941 сўм берилди. Янги йил арафасида 100 га яқин уруш ва меҳнат фахрийларига, беморларга, етим-есирларга 10.260 килограмм буғдой, 713 килограмм гўшт, 380 килограмм майиз, 342 килограмм гуруч, 250 килограмм мева байрам туҳфаси сифатида улашилди. Бундан ташқари, илк бор қарилик пенсиясига чиққан 22 кишига 2200 сўм пул ҳамда қимматбаҳо совғалар берилди. Айни пайтда хўжалик ҳудудидан 70 нафарга яқин йигит ва қизлар жумҳуриятимиз шаҳарларидаги олийгоҳларда, техникумларда таҳсил олишяпти. Хўжалик раҳбари ташаббуси билан уюштирилаётган ғамхўрликлардан талабалар ҳам баҳраманд бўлишаяпти. Уларнинг ҳар бирига ойига 30 сўмдан стипендия тўланмоқда. Бунинг учун хўжалик ҳисобидан йилига 20 минг сўмга яқин маблағ ажратилаяпти.

Жорий йилда бундай ишлар салмоғи янада ортмоқда. Хўжалик ҳудудидаги мавжуд 4 та ўрта мактабнинг ҳар бирига ёрдам сифатида бир бошдан бузоқ, 3 тоннадан картошка уруғи, 1 гектардан ер берилди. Ўқувчилар мураббийлари раҳбарлигида ҳалиги ерда деҳқончилик қилишиб ёки бузоқни боқишиб, эвазига келадиган даромадга ўқув қуроллари, спорт анжомлари сотиб олишлари мумкин. Ёки жумҳуриятимиз шаҳарлари бўйлаб саёҳатга чиқадилар.

Наврўз куни Самарқанд шаҳрида ўтказилган телемарафонга хўжалик меҳнаткашлари номидан 2000 сўм пул юборилди. Қутлуғ саналар — 1, 9 май байрамлари, 1 июнь — болаларни ҳимоя қилиш куни арафасида 55 нафар уруш фахрийсига, 59 нафар Қаҳрамон онага 100 сўмдан, жами 11400 сўм моддий ёрдам пули берилди. Шунингдек, уларга 328 килограмм гўшт, 118 килограмм қанд, 118 килограмм гуруч бепул тарқатилди. Наврўз куни, бошқа байрамлар арафасида барча бригадаларда бепул иссиқ овқат ташкил қилинди, турли кўнгилочар тадбирлар уюштирилди. Хўжалик механизаторларига алоҳида ғамхўрлик кўрсатилаётир. 11 тонна буғдой тегирмонда ун қилиниб, уларнинг оилаларига текинга тарқатиб чиқилди.

Маъмурият ва касаба уюшмаси қўмитаси қарорига кўра Улуғ Ватан уруши ҳамда меҳнат фахрийлари, кам даромадли оилалар, қаровчисиз кишилар келгуси йил учун оладиган маҳаллий ва марказий матбуот нашрларига текин обуна қилдирилаяпти. Улар учун пул хўжалик ҳисобидан тўланмоқда. Ҳозирга қадар шу мақсадда район «Союзпечать» бўлими ҳисобига 2000 сўмга яқин пул ўтказилди.

СУРАТДА: тадбиркор раҳбар, давлат хўжалиги директори Амир Пардаев.

Хўжаликда жумҳурият Президентининг фармонларини амалга ошириш юзасидан қатор тадбирлар ишлаб чиқилиб, изчил бажарилмоқда. Бу ишлар меҳнат аҳлида эртанги кунга ишонч уйғотмоқда. Бултур хўжалик меҳнаткашларига уй-жой қуриш учун 15 гектар, жорий йилнинг ўтган даврида эса 4,5 гектар, шахсий томорқаларини кенгайтириш учун 33 гектар ер тақсимлаб берилди. Шахсий ёрдамчи хўжаликларни озуқа, чорва моллари билан таъминлаш кўнгилдагидек бормоқда. 1990 йилда аҳолига 23 бош бузоқ сотилди. Шундан 2 таси мусобақа илғорларига текинга, яна 2 таси кам даромадли оилага арзон нархда берилди. Жорий йилда хўжаликда истиқомат қилаётган энг кекса инсон — 90 ёшли отахон Хўжаёр бобо Эшпўлатов ҳамда 12 фарзандни вояга етказган Қаҳрамон она Ҳожар хола Ҳасановаларга бир бошдан бузоқ бепул ҳадя этилди. Турмуш ўртоғидан бевақт ажраган кам даромадли Турсуной Жабборова оиласига бир бош сигир арзон баҳода сотилди.

Бош иқтисодчи Абдусалом Солиев билан хўжаликнинг молиявий соҳаларига, иқтисодиётга оид ҳужжатларини кўздан кечираётгандик, кутилмаганда ғалати савол бериб қолди:

— Ука, сиз ҳибсхонадан озодликка чиқиб келганларнинг тақдирига қандай қарайсиз?

— Уларни иш билан таъминлаш, турмушидан хабар олиш керак, — дедим.

— Тўғри айтдингиз, — деди Абдусалом ака. — Аслида шундай бўлиши керак. Лекин кўп жойларда уларга ишончсизлик билан қарашади. Иш билан таъминлаш у ёқда турсин ҳар қадамда «қамалгансан» деб ҳаётда йўл қўйган хатоларини юзига солишади. Кейин нима бўлади? Бир оғиз ширин сўзга, меҳрга ташна инсон яна қайта жиноятга қўл уради. Ўзим гувоҳ бўлган бир воқеани айтиб берай. 1-бўлимнинг 4-бригадасида Эргаш Нуралиев деган киши узоқ пайт ҳибсхонада ўтириб, шу йил бошларида қайтиб келганди. Директоримизнинг топқирлигига тан бермасликнинг иложи йўқ. Шу кишини идорага чақиртирди. Иккиси эски қадрдонлардек кўришди. Ҳол-аҳвол сўрашгач, «Эргашбой, хафа бўлманг ҳаётда ҳамма ҳам қоқилади. Ўтмишни унутинг, сизга ер берайлик, уруғдан ёрдам қилайлик. Ҳалол ишлаб, ҳамюртларингизнинг ишончини қозонинг» деди. Кўп ўтмай 0,25 сотих ер, 400 кило картошка уруғи билан таъминланди. Унга бир бош бузоқ арзон нархда берилди. Тўғриси, унинг жон куйдириб меҳнат қилишига мен ҳам ишонмагандим. Орадан бироз вақт ўтди. Шу десангиз бир куни Э. Нуралиев директорни сўроқлаб идорага келиб қолди. Кўзида ёш, қўлида бир даста пул. Биз бирор кор-ҳол юз бердими, деб шубҳаланиб ўтирибмиз. У директорни топиб бермасангиз бу ердан кетмайман, деб туриб олди. Кейин билсак, у ҳибсдан озод бўлгандан кейинги биринчи маошини олиб келган экан. Эргашбой бугунги кунда илғор ишчилардан саналади. Узоқ йил ҳибсда ўтирган Олим Эшонқуловга ҳам шу тариқа ёрдам кўрсатилди. У бир гектар ерни ижарага олиб, картошка экди. Экинини кўриб ҳавасингиз келади.

Ҳа, хўжалик истиқболини ўйлаган, халқининг имони бутун, кайфияти тетик бўлишини истаган, жамоага пул улашишга, етим-есирлар, ночор инсонлар бошини силаб, қорнини тўйғазишга қобил раҳбаргина одамларни ўз орқасидан эргаштира олади. Мартабаси эса тобора ошаверади. Кейинги пайтларда қўшни хўжаликларда, қолаверса, районларда, тўю маъракаларда Амир Пардаев ташаббуси билан меҳнат аҳлига кўрсатилаётган ғамхўрликлар, ибратли тадбирлар тез-тез тилга олинаётгани бежиз эмас.

Яқинда иш билан келган қўшни хўжалик раҳбари суҳбат асносида директорга: «Амиржон, қилаётган яхшиликларингизни эл билармикан» деб сўрабди. «Унисини билмадим-у лекин уларнинг чекига бизнинг хўжалигимиз ҳудудида яшаш тушган, шундан мамнун» деб лўнда жавоб қайтарибди А. Пардаев.

ҲАР СОҲАГА ТЕНГ НАЗАР

Бугунги кунда иш унумдорлигини оширишда ва сифатини яхшилашда инсонга кўрсатилаётган ғамхўрликнинг таъсири беқиёс. Қаерда инсон омилига жиддий эътибор берилса, ўша ерда ютуқлар салмоғи ортади. Мазкур давлат хўжалиги меҳнаткашлари бунга ўз тажрибаларида тўлиқ ишонч ҳосил қилишаяпти. Хўжалик пиллакорлари давлатга хом ашё сотиш режасини 151 фоиз адо этдилар. Қабул пунктига 18 тонна сифатли кумуш тола етказиб берилди. Булунғур деҳқончилик-саноат комбинати кенгаши ҳамда деҳқончилик-саноат мажмуи ходимлари касаба уюшмаси район қўмитаси давлат хўжалиги пиллакорларини 500 сўм пул мукофоти, кўчма Қизил байроқ, саёҳат учун бепул йўлланмалар билан тақдирлашди.

Молли хўжалик — ёғли хўжалик, деганларидек чорвадорлар қўлга киритишаётган ютуқлар ҳам чакки эмас. Давлатга гўшт, сут сотиш бўйича жорий йилнинг биринчи ярми режаси районда биринчи бўлиб ортиғи билан бажарилди. Эвазига хўжалик чорвадорлари ҳам район партия қўмитаси, район ижроия қўмитаси ва деҳқончилик-саноат комбинатининг фахрий ёрлиқлари ҳамда 500 сўм пул мукофоти билан рағбатлантирилди. Эришилаётган ютуқларда сигир соғувчилардан Ҳожар Жалилова, Турдихол Яхшибоева, бузоқбоқар Муродқул Бердиев кабиларнинг ҳиссалари катта бўлмоқда.

Хўжалик ғаллазорларида бу йил бултургидан кўра мўл ва сифатли ҳосил етиштирилди. Бунга ўтган йилнинг кузида мустаҳкам пойдевор қўйилганди. Қулай муддатларда 213 гектар суғориладиган майдонга уруғ сепилди. Парвариш, озиқлантириш намунали ташкил этилди. Хўжалик маъмурияти, касаба уюшма қўмитаси ғалла ўрим-йиғимини қисқа фурсатларда, тез ва соз ўтказиш тадбирларини ишлаб чиқдилар. Мавсумда қатнашаётган комбайнчилар ва механизаторлар ўртасида меҳнат беллашуви ташкил қилиниб, илғорлар ҳар беш кунда пул мукофоти ҳамда кўчма вимпел билан рағбатлантириб борилди. Ғаллакорлар бепул иссиқ овқат билан таъминланди. Ўрим-йиғим 20 иш кунида якунланди. Гектаридан режада кўзда тутилган 26 центнер ўрнига 50 центнердан сара дон олинди. Жами тайёрланган 1000 тонна ғалланинг 200 тоннадан кўпроғи давлатга сотилди. Қолган қисми асосан меҳнаткашларга арзон нархда улашилаяпти. Раҳбарият ташаббуси билан ҳосилдан бўшаган 150 гектар майдон деҳқонларга қўшимча томорқа сифатида тақсимлаб берилди. Улар бу ерларга ўз хоҳишларига қараб кечки сабзавот, картошка, маккажўхори қадашди. Уруғлик хўжалик ҳисобидан арзон нархда берилди.

Ҳозир токзорларда, боғларда, полиз пайкалларида ғарқ пишиқчилик. Далаларда қайноқ меҳнат ҳукмрон. Ваъда вафоси билан улуғ деганларидек, хўжаликнинг миришкор ишчилари жорий йилда эл дастурхонига 3400 тонна узум, 1000 тонна ҳўл мева, 2100 тонна картошка, 5600 тонна сабзавот, 100 тонна полиз, 50 тонна гўшт, 230 тонна сут, 60 минг дона тухум тортиқ этишмоқчи...

Илғорлар тажрибасига амал қилиб, юрт маъмурчилиги йўлида баракали тер тўкаётган жамоалар, оилавий звенолар бу ерда кўп. Муҳиддин Соатов, Бувсалима Усанова, Бойқувват Тўрақулов, Бойжигит Турсунов, Жумагул Усанова, Бувсаида Шодмонова, Абдуқодир Сафаров, Худойқул Аллаев, Ҳазрат Эшқувватов, Аҳмад Жалилов, Аҳмад Аноров, Боймирза Турсунов, Жумабой Душанов, Музаффара Саримсоқова бошлиқ звенолар хўжалик фахри ҳисобланишади. Бу оилавий жамоаларнинг ҳар бири бултур якунда 7 минг сўмгача мукофот олишди. Ўтган йили қишлоқ хўжалиги ишлари билан банд бўлган ҳар бир ишчи ҳисобига 4381 сўмлик маҳсулот ишлаб чиқарилди. Бу районнинг ўртача кўрсаткичидан 381 сўм кўп. Хўжалик меҳнаткашларига режадаги 1 миллион 600 минг сўм ўрнига 2 миллион 216 минг сўм иш ҳақи тарқатилди. Якунда меҳнат аҳлига жами 845 минг сўм мукофот пули берилди. Жорий йилда хўжалик бўйича 5,5 миллион сўмлик қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштириш кўзда тутилмоқда. Ишчиларга 1 миллион сўмдан зиёд мукофот пули тақсимлаш режалаштирилган.

ПУЛ БЎЛСА ЧАНГАЛДА ШЎРВА

Деҳқончиликдан, чорвачиликдан, пиллачиликдан олинаётган даромадларнинг асосий қисми хўжалик ҳудудидаги қишлоқларни ободонлаштиришга, бунёдкорлик ишларига, аҳоли турмушини яхшилашга сарфланаяпти. Марказий қўрғондан Мўғол қишлоғи томон кетган кенг асфальт йўлнинг чап томонидаги 5 гектар майдонда Наврўз боғи ташкил қилиниб, меҳнаткашларнинг оромгоҳига айлантирилди. Бу ерда турли халқ сайллари, маданий тадбирлар ўтказилаяпти. Қадимий халқ ўйинлари намойиш этилмоқда. Ушбу боғда 10 минг тупдан ортиқ мевали ва манзарали дарахт кўчатлари ўтқазилган.

Ижтимоий масалаларни ҳал этишга ҳам катта аҳамият берилаяпти. Чангал қишлоғида ҳашар йўли билан қурилаётган 50 ўринли болалар боғчаси, Мўғол қишлоғида бунёд этилаётган ёзги томошахона яқин орада фойдаланишга топширилади. Хўжалик ҳудудидаги 45, 49-мактаблар учун замонавий бинолар тикланаяпти. 3, 4-бўлимларда ҳаммомлар қурилиши бошланди. Бир ярим йил ичида 15 километр узунликда сув қувурлари ётқизилди.

Ўтган йили ишга тушган ун тегирмони доимо мижозлар билан гавжум. Ҳадемай мойжувоз ишлайди. Қишлоқларни газлаштиришнинг лойиҳа-смета ҳужжатлари тайёрланмоқда. Қабристонлар ободонлаштирилаяпти. Марказий қўрғонга яқин жойда йирик спорт комплекси қурилиши жадал суръат билан олиб борилаяпти. Келгусида унинг ёнида маданият ва истироҳат боғи барпо этилади. Йўлларни асфальтлаш борасида кенг кўламли ишлар амалга оширилаётир.

Марказий томошахона, иккита кутубхона, тўртта савдо дўкони, тиббиёт ўчоғи, дорихона, маиший хизмат уйи, гўшт дўконлари ходимлари, хўжалик касаба уюшма қўмитасига қарашли, шунингдек қишлоқ маданият уйлари қошидаги бадиий ҳаваскорлик жамоалари, дасталар меҳнат аҳлига намунали хизмат кўрсатишаяпти.

Табиийки, бундай ғамхўрликлардан хўжалик меҳнаткашлари беҳад шод. Улар кўтаринки кайфиятда, ғайрат-шижоат кўрсатиб меҳнат қилишаяпти. Директорнинг эса иши кўп. Ахир, аҳолининг бинокорлик материалларига талабини тўлароқ қондириш учун Россиядаги шаҳарлар билан шартномалар тузиш керак. Кичик корхоналар қуриш ҳақида ҳозирдан бош қотирилмаса кейин кеч бўлади. Тутзорларни кенгайтириш лозим. Балхитут кўчати бўлса қани эди? Эҳ-ҳе, ҳаммасини айтиб улгуриш қийин.

Хўжалик миқёсида амалга оширилаётган кенг қамровли ишлар меҳнаткашларнинг эртанги кунга ишончларини тобора мустаҳкамлаяпти. Хўжаликдан қайтаётиб, идора пештоқидаги битикка кўзим тушди: «Бу даргоҳдан ҳеч ким ранжиб чиқмасин». Хаёлимдан шундай фикр кечади: «Қани эди, Амир Пардаевга ўхшаш софдил, кўпчиликни ортидан эргаштиришга қодир, эзгу тилакли раҳбарлар сафи кенгайса. Бошқа даргоҳлардан ҳам инсон ранжиб чиқмаса...».

Х. ҚОСИМОВ,
«Қишлоқ ҳақиқати»нинг жамоатчи мухбири.

СУРАТДА: оилавий звено бошлиғи Аҳмад Аноров. Унинг жамоаси ихтиёрида 26 гектар боғ бор. Боғбонлар эл дастурхонига 280 тонна мева тортиқ этишмоқчи.

СУРАТДА: ғаллачилик звеноси етакчиси Аҳмад Жалилов (ўнгда) ва моҳир комбайнчи Раҳмон Эргашев ҳосил чўғидан мамнун. Бу йил хўжаликда дондан баракали хирмон кўтарилди.

Т. ДАВЛАТОВ олган суратлар.

ТИЛ ЎРГАНИШГА КАТТА ЭЪТИБОР

15 август куни тил ўрганиш республика кенгашининг навбатдаги мажлиси бўлиб ўтди.

Мажлисда Ўзбекистон ССР Президенти ҳузуридаги Вазирлар маҳкамасининг «Республика ўқувчи-ёшларига ва мутахассисларига чет тилларни кенг кўламда ўқитиш системасини такомиллаштириш ҳамда унинг моддий-техникавий базасини ривожлантиришга оид тадбирлар тўғрисида»ги қароридан келиб чиқадиган биринчи навбатдаги вазифалар қандай бажарилаётганлиги кўриб чиқилди.

Ўзбекистон ССР Президенти ҳузуридаги Вазирлар маҳкамаси раисининг ўринбосари Э. С. Самандаров, жумҳурият халқ таълими вазири Ж. Ғ. Йўлдошев, жумҳурият олий ва ўрта махсус таълим вазирининг биринчи ўринбосари Н. М. Науменко ва бошқалар ахборот бердилар.

Тил ўрганиш республика марказининг низоми, структураси ва унга ўқувчилар қабул қилиш қоидалари тасдиқланди.

Кенгаш мажлисини Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг котиби К. Ю. Юсупов олиб борди.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг матбуот маркази.

ТАШНАЛИКНИ ҚОНДИРМОҚ САВОБ

ЖУМҲУРИЯТ ҚИШЛОҚ АҲОЛИСИНИ ИЧИМЛИК СУВ БИЛАН ТАЪМИНЛАШ ДАСТУРИ НЕГА БАЖАРИЛМАЯПТИ?

Ғалаба районининг жануби-ғарбида бунёд этилган сув тўплаш иншооти жуда ноқулай ерга «ўрнатилгани» маълум бўлиб қолди. Уни бунёд этишаётган вақтда қурувчиларга қулай бўлсин учун лойиҳани неча марталаб ўзгартирдилар. Энди — ундан фойдаланиш вақти келганида, сувнинг таннархи жуда қимматга туша бошлади: электр энергияси, сувни тозалашга жуда кўп харажат қилинмоқда.

Фақат биргина ташкилот — жумҳурият яйлов-мелиорация қурилиш бирлашмаси ана шу иншоотнинг буюртмачиси, лойиҳачиси ва пудратчиси бўлганлиги сабабли шундай воқеа рўй берди.

Қишлоқда сув қувурлари ва канализация тизимларидан фойдаланиш топширилган кишилар ҳам оғир аҳволга тушиб қолишди. У ерда гап «Узагроводоканал» жумҳурият ишлаб чиқариш бирлашмаси ҳақида кетаяпти. Бир йил аввал тузилган мазкур бирлашма сув тўпловчи ҳамда канализация иншоотлари ва сув ўтказиш иншоотларидан фойдаланиш, уларни ремонт қилиш билан шуғулланиши, уларга техникавий хизмат кўрсатиши, электрокимёвий ҳимоя билан шуғулланиши лозим эди. Хуллас, қишлоқларга сифатли ичимлик сувни мунтазам етказиб беришлари зарур эди. Шу вақтгача бу иш билан ҳеч ким шуғулланмаган. Жумҳурият Уй-жой-коммунал хўжалик вазирлиги шаҳар аҳолисини қондирса бўлгани. Қишлоқ аҳолиси эса умуман ҳеч нарсага муҳтож эмасдек...

Улар бу ишни бошқа сабабга кўра қила олмайдилар: ишлаш учун керак бўлган нарсалар йўқ. Масалан, бирлашманинг артезиан қудуқлари учун ишлатиладиган насосларга бўлган йиллик эҳтиёжи камида 1500 донани, турли қувурларга эҳтиёжи эса камида 2 минг километрни ташкил этади. Амалда эса 45 та насос ва тўрт километр атрофида қувур олишди. Транспорт, тамбали арматура, дастгоҳлар, пайвандлаш агрегатлари билан ҳам шундай манзарани кузатиш мумкин... Жумҳурият Президентининг «Ўзбекистон ССР қишлоқ аҳолисини ичимлик сув ва табиий газ билан таъминлашни яхшилаш тўғрисида»ги фармонида шундай дейилган: «Ушбу ижтимоий дастур устувор даражада бажарилиши юзасидан молиявий ва моддий-техникавий ресурслар билан таъминлаш учун шарт-шароит яратилсин». Бугунги кунда Ўзбекистонда 20 минг километр қишлоқ сув қувурлари тармоғи ва сув ўтказиш иншоотлари борлигини айтган эдик. Ҳозирги имкониятни назарга оладиган бўлсак, ҳатто уларнинг ҳам кўнгилдагидек ишлаши ҳақида гапиришга ўрин йўқлигини сезиб оламиз. Улар бир меъёрда ишлашлари учун амалда ҳеч нарса ажратилмаяпти. Эҳтимол, қишлоқ аҳолиси эҳтиёжларини ҳисобга олмаслик одати яна халақит бераётганга ўхшайди. Бинобарин, яқин орада қишлоқ жойларда 9 минг километрга яқин сув қувури тизимлари, истиқболда эса 53 километрдан кўпроқ сув қувурлари фойдаланишга топширилиши зарур.

А. БЕЗВЕРХОВ,
ЎзТАГ мухбири.

«Қишлоқ ҳақиқати» бонг уради

ОЗУҚА ЖАМҒАРИШДА СУСТКАШЛИК

Куз яқинлашмоқда. Бутун диққат-эътибор пахта йиғим-теримига қаратиладиган дамлар яқин. Шу боис омилкор раҳбар ва мутахассислар дақиқалар қадрига етиб, чорва қишловига пухта тайёргарлик кўришмоқда. Белгиланган тадбирларни изчил амалга ошираётган колхоз ва совхозларда беданинг учинчи ўрими барвақт тугалланди. Силос бостириш қизғин кетмоқда. Пешқадам озуқакорлар муваффақиятининг яна бир омили уларга маданий-маиший шароит яратилганлигидир.

Афсуски, республиканинг кўпгина хўжаликларида қишловга тайёргарлик кўриш, озуқа жамғариш кўнгилдагидек эмас. Муҳим ишда ўзибўларчилик давом этмоқда. Суръат ва сифат талабга жавоб бермайди. Шу боис жумҳурият бўйича озуқа жамғариш ўтган йилнинг шу даврига нисбатан анча орқада. Аҳвол шундай давом этаверса, қишли-қировли кунларда чорва хавф остида қолади. Гап шундаки, баъзи колхоз ва совхозларнинг раҳбарлари, мутахассислари: «Ҳали вақт бор, режани бажаришга улгурамиз» қабилидаги ўй-хаёллар билан юришибди. Лоқайдлик, бугунги ишни эртага қолдириш ҳамиша қимматга тушган. Ўтган йили қиш давридаги қийинчиликлар, маҳсулдорликнинг кескин пасайиши, айрим ерларда чорва молларининг нобуд бўлиши барчага сабоқ бўлиши керак эди. Бахтга қарши зарбдор тармоққа бўлган муносабат кўп ерда эскилигича қолмоқда.

Яқинда Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалиги вазирлиги ҳайъати йиғилишида республика хўжаликларида қишловга тайёргарлик кўриш, озуқа жамғариш ишлари қандай бораётганлиги атрофлича муҳокама қилинди. Ҳамон ваъда беришдан нарига ўтмаётган раҳбарлар, район деҳқончилик-саноат уюшмалари фаолиятига муносиб баҳо берилди.

Таъкидланганидек, Ғиждувон, Нарпай, Сирдарё, Жалолқудуқ районларининг деҳқончилик-саноат уюшмалари муҳим ишга малакали раҳбарлик қила олмаяптилар. Дағал хашак жамғариш, бедани муддатида йиғиштириб олиш режали олиб борилмаяпти. Озуқакорлар фаолияти назоратга олинмаган. Илғорлар тажрибаси оммалаштирилаётгани йўқ. Бу каби камчиликлар оқибатида емиш тайёрлашда сусткашликка йўл қўйилмоқда. Қайд этилган районларнинг аксарият хўжаликларида озуқа учун ажратилган майдонлардан унумли фойдаланилмаяпти. Муҳим дамларда экинлар парвариши ўз ҳолига ташлаб қўйилди, технология интизоми бузилди. Озуқани йиғиштириб олишда сафарбарлик таъминланмаяпти. Ихтисослашган бригадалар иши аниқ мақсад сари йўналтирилмаётир. Оммавий-сиёсий, маданий-маиший хизмат кўрсатиш юзасидан белгиланган тадбирлар ҳақида гапирмаса ҳам бўлади.

Судралишнинг яна бир сабаби озуқакор меҳнати қадрланмаётганлигидир. Гапнинг очиғи йиғилишларда, раҳбар ва мутахассислар билан ўзаро мулоқотларда зарбдор тармоқ кишиларига алоҳида эътибор берилаётганлиги, улар моддий ва маънавий жиҳатдан рағбатлантирилаётганлиги ҳақида кўп гапирилади. Ишнинг таҳлили эса гап бошқаю, иш бошқа эканлигини кўрсатди.

Ўтган йили Ғиждувон районининг қатор хўжаликларида қишлов машаққатли кечди. Мавсум ўрталаридаёқ емиш қидириб, районма-район кезган раҳбарлар буни яхши билишади. Тармоқ ходимлари йиғилишларида чорвага муносабатни тубдан ўзгартириш, озуқа базасини мустаҳкамлаш юзасидан қимматли таклифлар билдирилган эди. Аммо Ғиждувон район деҳқончилик-саноат уюшмаси мутахассислари қишлов машаққатини осонгина эсларидан чиқариб юборишган кўринади. Улар ҳамон сўз ва иш бирлигига эришишмаяпти. Рақамларга мурожаат қилайлик. Озуқа экинлари майдони 1990 йилга қараганда 315 гектарга қисқартириб юборилди. 15 та хўжаликни қўшиб ҳисоблаганда бедазорлар 220 гектарга озайди. Баъзи ерлардаги муҳим ишга муносабат, совуққонлик кишини ғоят ташвишга солади. Масалан, Ленин номли жамоа хўжалигида дағал хашак жамғариш йиллик режасининг етти фоизигина бажарилибди. Кўзлангандан 850 тонна сенаж кам тайёрланди. Колхоз раҳбарлари қишлов лоқайдликни асло кечирмаслигини наҳотки тушунишмаса?! Текшириш натижасида Ленин номли жамоа хўжалигида беданинг учинчи ўрими чўзиб юборилганлиги, 20 гектар ердаги маккажўхори яхши парвариш қилинмаганлиги аниқланди. Ажабланарлиси шуки, қанча куч, маблағ сарфлаб йиғиштирилган беда офтобда қовжираб ётибди. Демак, емиш сифатини йўқотмоқда. Бундай кўнгилсиз ҳолни Садриддин Айний номли, «Коммунизм» колхозларида ҳам кўриш мумкин.

Сўнгги йилларда Нарпай районидаги айрим колхоз ва совхозларда бедага муносабат сусайиб кетди. Озуқа майдонлари 208 гектарга қисқарди. Синов даврига тайёргарлик барчани ташвишлантираяпти. Шу кунгача ўтган йилга нисбатан 2.839 тонна емиш кам жамғарилган. «Москва» жамоа хўжалигида эса муҳим ишга ҳали киришилгани йўқ. Қизиқ, қолган қисқа вақт ичида озуқа тайёрлаш режасини қандай бажаришаркин?

Ошкоралик, демократия шарофати туфайли пахта яккаҳокимлиги барҳам топаяпти. Республика Президентининг ҳаётбахш фармонлари туфайли меҳнаткашларга катта имтиёзлар яратилмоқда. Хонадон чорваси кўпайяпти, фермерлик ҳаракати қулоч ёзмоқда. Пешқадам хўжаликларда аҳоли чорвасини емиш билан таъминлаш мақсадида озуқа майдонлари кенгайтирилмоқда, экинлар ҳосилдорлигини ошириш омиллари қўлланилаяпти. Лекин барча ерда манзара бирдай эмас. Йиғилишда Сирдарё район деҳқончилик-саноат уюшмаси фаолияти қаттиқ танқид қилинди. Ўзини ўзи алдаш, масъулиятсизлик давом этаяпти. Бўлмаса район бўйича беда 420 гектарга кам экилганлигини қандай баҳолаш мумкин? Махсус бригадалар ишидаги суръат ва сифат қаноатланарли эмас. «Ўзбекистон» колхозида чорвага муносабат ҳамон эскича. Қишлов масъулияти ҳеч кимни ўйлантираётгани йўқ. 20 гектар майдондаги ўрилган беда 14 кун далада қолиб кетди. 36 гектардагиси вақтида саранжомланмаганлиги туфайли гуллатиб юборилди. Талабчанлик йўқлиги, топширилган ишга сидқидил муносабатда бўлинмаганлиги туфайли 10 гектар майдондаги беда яхши унмади. Исрофгарчиликка йўл қўйилмоқда. Вазирлик йиғилишида Собир Раҳимов номли совхоз, Охунбобоев номли колхоз раҳбарлари шаънига ҳам жиддий танқидий фикрлар билдирилди. Бу каби қолоқ хўжаликларда ишни жонлантириш, озуқакорлар масъулиятини оширишга қаратилган шошилинч чоралар қўллаш вазифаси топширилди.

Жалолқудуқ район деҳқончилик-саноат уюшмаси раҳбарлари ҳам ўз фаолиятларини янгича талаблар асосида қайта қуролмаяптилар. Ҳал қилувчи дамларда омилкорлик, ташаббускорлик етишмаяпти. Бу ерда ижара пудрати жорий этилмаган. Ўтган йилга нисбатан жами 1000 тонна беда пичани кам тайёрланди. Ленин номли, Карл Маркс номли ҳамда «Дўстлик» колхозларида ҳар бош қорамол ҳисобига атиги 3—4 центнер шартли озуқа ҳозирланди, холос. Шунингдек, Бўка, Октябрь, Қамаши, Чуст, Денов, Ўзбекистон районларида ҳам қишловга тайёргарликда жиддий камчиликларга йўл қўйилмоқда.

Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалиги вазирлиги ҳайъати йиғилишида муҳим ишга панжа орасидан қараётганлар принципиал танқид қилинди. Нарпай район деҳқончилик-саноат уюшмаси раиси Н. Бобоқулов, Сирдарё район деҳқончилик-саноат уюшмаси раиси А. Раҳимбердиев, Жалолқудуқ район деҳқончилик-саноат уюшмаси раиси Д. Қирғизовга қаттиқ ҳайфсан эълон қилинди. Ғиждувон район деҳқончилик-саноат уюшмаси раиси У. Ражабов эса вазифасидан бўшатилди.

Кўриниб турибдики, республикамиз кўпгина хўжаликларида чорва қишловига тайёргарлик ишлари суст кетаяпти. Ички имкониятлар тўла ишга солинмаётир. Озуқа экинлари ўрим-йиғими қатъий назоратга олинмаган. Бунинг устига емиш сифати талабга жавоб бермайди. Вақт эса жуда оз қолди. Қишлов лоқайдларни асло кечирмайди. Шу боис бой берилган вақт ўрнини қоплаш, муҳим ишга барча куч ва имкониятни сафарбар этиш лозим. Акс ҳолда эртага аттанг деб қолинади.

Р. БОБОМУҲАМЕДОВ,
«Қишлоқ ҳақиқати» мухбири.

ЧЕТ ЭЛЛАРДА

КХРП МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИНИНГ ПЛЕНУМИ

ПНОМПЕНЬ. (ТАСС мухбири Павел Богданов). Шанба куни бу ерда Камбоджа халқ революцион партияси Марказий Комитетининг пленуми тугади. Пленум Марказий Комитет Бош котиби Хенг Самрин раислигида ўтди, деб хабар қилди бугун СПК агентлиги. Пленум иши тўрт кун давом этди.

Пленумда партиянинг ҳозирги «асосий вазифаси миллий тотувлик ҳамда тинч, мустақил, демократик, бетараф ва қўшилмаган Камбоджани бунёд этиш мақсадида» жамият кучларини бирлаштиришдан иборат эканлиги таъкидланди.

Пленум иқтисодиётни янада эркинлаштириш ва бозор сари силжиш борасидаги партиянинг тутган йўлини тасдиқлади.

Пленум Мен Сам Оннинг соғлиғи ёмонлашганлиги туфайли КХРП Марказий Комитетининг котиби лавозимидан озод қилиш тўғрисидаги илтимосини қондирди, у Марказий Комитет Сиёсий бюросининг аъзоси бўлиб қолди.

Мудофаа вазирининг биринчи ўринбосари Ке Ким Янг Марказий Комитетнинг котиби этиб сайланди.

МУРОСАСИЗ КУРАШ

ҚОБУЛ. (ТАСС мухбири Игорь Шишков). Кейинги уч кун ичида Афғонистон Қуролли кучлари бир қанча жанговар операцияларни муваффақиятли ўтказди. Чунончи, Кобул вилоятининг Пағмон уездидаги жойларни тинтиш чоғида, деб хабар қилди Бахтар агентлиги, доимий қисмлар шаҳарга отиш учун тайёрлаб қўйилган «Ер-ер» ракеталаридан 90 га яқинини, деярли 80 та артиллерия снарядини ва гранатомётларнинг 70 тадан кўпроқ ўқини қўлга туширдилар.

Ҳукумат қўшинлари Гор, Ҳирот ва Қандаҳор вилоятларида душманга сезиларли зарба бердилар, у ўз аскарларининг кўпчилигидан маҳрум бўлди. Армия, шунингдек 200 та реактив снаряд, гранатомётларнинг 110 та ўқи ва отиш қуролларининг ўқ-дориларини қўлга туширди, ҳукуматга қарши бўлинмалардаги экстремистларга тегишли бешта қурол-аслаҳа омборини йўқ қилди.

Бағлон вилоятида Ҳикматёрнинг «Афғонистон ислом партияси» билан Раббонийнинг «Афғонистон ислом жамияти» отрядларининг ўзаро тўқнашуви натижасида 8 жангари ўлди ва неча ўнлаб жангари жароҳатланди.

Кейинги кунларда умумий сони 760 кишидан иборат афғон қочоқларининг қарийб 150 оиласи Покистондан Ҳирот ва Лоҳар вилоятларига қайтиб келди, деб хабар қилди Бахтар агентлиги.

«ОҚ ҚИТЪА»НИНГ ХАЛҚАРО МАРКАЗИ

ХАРАРЕ. (ТАСС мухбири Юрий Пичугин). Жанубий Африка Республикасининг энг катта портларидан бири — Кейптаун яқин келажакда Антарктикани тадқиқ этиш халқаро марказига айланиши мумкин. У Антарктикага энг яқин жуғрофий нуқта бўлиб илмий ишлар учун зарур шарт-шароитларга эгадир.

ЖАР атроф-муҳит бошқармасининг баёнотида таъкидланишича, ҳозир Буюк Британия, СССР ва Жанубий Африканинг манфаатдор ташкилотлари ўртасида ушбу масала юзасидан музокаралар олиб борилмоқда. Кейптаундан дастлабки вақтларда самолётлар ва кемалар тўхтаб ўтадиган база сифатида фойдаланиш мўлжалланмоқда. Шу ҳафтада Москвадан ИЛ-16 самолёти махсус учиб келиши кутилмоқда, самолёт муз асирлигида қолган Совет қутбчиларини кўчириш учун бу ердан Антарктикага учиб кетади.

Ҳужжатда бундай алоқалар ЖАРда рўй бераётган сиёсий ўзгаришлар ҳамда унинг халқаро миқёсда яккаланиб қолганлиги анча сусайиши сабабли мумкин бўлгани таъкидланади. Ушбу жараён давом этиши билан Кейптауннинг турли мамлакатлар олимларининг «Оқ қитъа»ни тадқиқ этиш борасидаги ишларини мувофиқлаштиришнинг замонавий базасига айланиши учун барча имкониятлар бор.

ПРЕЗИДЕНТ САЙЛАНДИ

ВЬЕНТЬЯН. (ТАСС). Лаос Халқ-инқилобий партиясининг (ЛХИП) раиси Кейсон Фомвихан Лаос Халқ демократик республикаси Олий халқ мажлиси (ОХМ)нинг бу ерда ўтаётган сессиясида мамлакат Президенти этиб сайланди. Президент 71 ёшда. У кейинги 16 йил ичида мамлакатда ҳукмрон бўлган Лаос Халқ инқилобий партиясини 36 йил мобайнида бошқарган эди.

Кейсон Фомвихан 1975 йилдан давлат бошлиғи бўлган Президент — 82 ёшли Валнаҳд Суфанувонгнинг лавозимини эгаллади. Кейинги йиллар мобайнида шаҳзоданинг соғлиғи ёмонлашганлиги натижасида унинг вазифасини 82 ёшли Фуми Вонгвичит бажариб келаётган эди. Мамлакатнинг ана шу икки энг кекса сиёсий арбоби бугун истеъфога чиқди.

«ОЙНАИ ЖАҲОН»ДА КЎРИНГ

19—25 АВГУСТ

ҲАР КУНИ

● **8.25 Соғлом бўлай десанг** (шанба ва якшанбадан ташқари, (ЎзТВ-II).

● 18.00 Ўзбекистон телевидениесининг **«Янгиликлар»** кўрсатуви. (ЎзТВ-II).

● 19.30 да рус тилида **«Ахборот»** программаси (ЎзТВ-I).

● 22.00 да ўзбек тилида **«Ахборот»** программаси. (ЎзТВ-I).

● 6.00 да Марказий телевидениенинг **«Тонг»** мусиқий кўрсатуви. (МТ-I орқали, шанба ва якшанбадан ташқари).

● 20.30 да барча программалар орқали Марказий телевидениенинг **«Время»** программаси.

● 11.30 да ТСН (шанба ва якшанбадан ташқари, 14.30— ҳар куни МТ-I).

● 8.00 да **Эрталабки бадантарбия** (МТ-II орқали, якшанба куни **«Зарядкага сафланинг»**).

● 19.45 да **«Хайрли тун, кичкинтойлар!»** (МТ-II).

• 19, душанба

ЎзТВ I

18.10 Мультфильм. 18.30 Болалар учун концерт. 19.00 «Қаторда норинг бўлса...» 19.45 «Оқдарё лавҳалари». 21.10 «Қалбим наволари». 22.25 «Тошкент» студияси кўрсатади. «Чархпалак» ёки «Бахтингдан кўр».

МТ I

8.30 «Фақат уч кеча». Бадиий фильм. 9.50 «Поручик Ботирхон». Телефильм. 10.15 Б. Березовский чалади (фортепиано). 10.55 Футбол шарҳи. 11.25 Турли мамлакатларнинг эртаклари ва афсоналари. «Кўзгу» (Ирландия). 11.45 «Мулоқот». 12.00 «Янги авлод танлайди».

* * *

14.45 «Бўса». Бадиий фильм. 15.50 «Қизиқувчилар олами». 16.05 «Мусиқий хазина». 16.45 «Причал». Телефильм. 16.55 Болалар учун фильм. «Жиловни маҳкам тут». 18.00 ТСН. 18.15 «Бозор қонунларига биноан». 18.45 «Мулоқот». 19.00 «Кичик триптих». 19.10 «Фақат уч кеча». Бадиий фильм. 21.10 Футбол шарҳи. 21.40 «Оққуш кўли». Фильм-спектакль. 23.35 ТСН. 23.55 «Учрашув». Телефильм. 00.55 Кўп серияли телевизион илмий-оммабоп фильм премьераси. 13-серия. 01.35 Органчи Л. Кремер концерти. 02.05 «Фақат уч кеча». Бадиий фильм.

МТ II

7.00 Ишбилармон кишининг тонги. 8.20 «Биз — Степановлармиз». Телефильм. 8.40 Билимдонлар учун машқ. 9.25 Итальян тилини ва маданиятини ўрганаётган ҳамда Италияда бўлган совет болалари ҳақида. 9.55 Мультфильм. 10.25 «Оилавий альбом». Бадиий фильм.

* * *

13.30 «Лад» ансамбли ижро этади. 18.45 Болалар учун фильм. «Тузоқлар юртида». 14.45 «Поэзия».

* * *

19.25 Хайрли тун, кичкинтойлар! 19.40 «Афғонистонга командировка». 21.10 Коллаж.

*

21.15 «ТОШКЕНТ» СТУДИЯСИ КЎРСАТАДИ

*

22.45 «Тонг юлдузи». 23.45 Давлат бурят «Байкал» ашула ва рақс ансамблининг концерти.

• 20, сешанба

ЎзТВ I

8.00 «Ахборот». 8.35 «Иф қалъасининг маҳбуси». Бадиий фильм. 1-серия — «Аббат Фриа» 1-фильм. 9.40 «Ёшлик» студияси кўрсатади. 10.25 Одил Ёқубов. «Диёнат». Видеофильм, 1-қисм.

* * *

18.00 Янгиликлар. 18.10 Мультфильм. 18.30 «Ҳокимият Шўроларда». 19.05 «Сайёра» гуруҳи концерти. 19.50 Тижорат хабарлари. 19.55 «Тилга эътибор...» 21.10 Спортлото. 21.15 Насиба Саттарова ва Қодир Тиллабоевлар куйлайди. 22.25 «Оталар сўзи — ақлнинг кўзи».

МТ I

8.30 «Совуқ уй». Бадиий фильм. 1-серия. 9.25 Киноконцерт. 10.15 Халқ куйлари. 10.30 Болалар соати. 11.45 Долзарб репортаж. 12.00 «Маппет-шоу». Қўғирчоқ фильм-концерт. 17 ва 18-сериялар.

* * *

13.45 «Телемикст». 14.45 «Касби-терговчи». Бадиий фильм, 1-серия. 15.50 «Қизиқувчилар олами». 16.05 «Мулоқотлар...» Мусиқий кўрсатув. 17.25 Болалар учун қисқа метражли бадиий фильм. «Загадкино қишлоғида». 17.50 Б. Сметана. «Либуше». 18.00 ТСН. 18.15 «Ой нуридаги суҳбатлар». 19.00 Мультфильм премьераси. 19.15 «Ижодий портрет». Николай Шчукин куйлайди. 19.35 «Совуқ уй». Бадиий фильм. 1-серия. 21.10 «Босқичлар». 23.10 «Беш плюс». 01.20 ТСН. 01.40 «Унда қандайдир бир мўъжиза бор». 02.10 «Совуқ уй». Бадиий фильм, 1-серия.

МТ II

8.20 Мультфильм. 8.40 Ритмик гимнастика. 9.10 «Асьякиа» ашула ва рақс ансамблининг концерти. 9.50 Мультфильм. 10.25 «Бошқа ишга ўтиши муносабати билан». Бадиий фильм, 1-серия.

* * *

13.30 Болалар учун фильм. «Секач-футболчи». 14.50 «Образ». М. Сервантес ижоди. 16.05 «Делегатскаядаги музей».

* * *

20.00 Сув спорти турлари бўйича Европа чемпионати. Сувга сакраш.

*

21.10 «ТОШКЕНТ» СТУДИЯСИ КЎРСАТАДИ

●

23.40 Сув спорти турлари бўйича Европа чемпионати. Сувга сакраш. 00.10 «Кетч спорти томошалари».

• 21, чоршанба

ЎзТВ I

8.00 «Ахборот». 8.35 «Иф қалъасининг маҳбуси». Бадиий фильм. 1-серия—«Граф Монте Кристо». 2-фильм. 9.40 Ёшлик» студияси саволларингизга жавоб беради. 10.10 «Диёнат». Видеофильм, 2-қисм.

* * *

18.10 Мультфильм. 18.20 «Замин саховати». 18.50 «Навоий мукофотига номзодлар». 19.50 Тижорат хабарлари. 19.55 «Тўй маросимлари». 1-кўрсатув. 21.10 «Кино усталари». 22.25 «Машина ойнасидаги шайтонвачча». Бадиий фильм.

МТ I

8.30 «Совуқ уй». Бадиий фильм, 2-серия. 9.25 «Сиз бунга қодирсиз». 10.10 Мультфильм. 10.30 Чемпионлар билан биргаликда. 10.45 «Болалар мусиқий клуби». 11.45 Долзарб репортаж.

* * *

14.45 «Касби — терговчи». Бадиий фильм, 2-серия. 15.55 «Қизиқувчилар олами». 16.10 Тисгати рақслари. 16.30 «Дахлдорлик». Телефильм. 17.00 «Оёқ остида ўралашма». Бадиий фильм. 18.00 ТСН. 18.15 «Планета». 19.00 «Хотира ва адолат бурчи». 19.30 Шеърият лаҳзалари. 19.35 «Совуқ уй». Бадиий фильм, 2-серия. 21.10 «Олам кинокамера кўзгусида». 22.10 Кубань Давлат казаклар хорининг концерти. 23.15 ТСН. 23.35 «Боғ бўйлаб ялангоёқ». Фильм спектакль. 01.15 Сув спорти турлари бўйича Европа чемпионати. Синхром сузиш. 02.00 «Совуқ уй». Бадиий фильм, 2-серия.

МТ II

8.20 Барток камер оркестри концерти. 8.50 Мультфильм. 9.45 «Адам Смит бойлиги дунёси». 10.25 «Бошқа ишга ўтиши муносабати билан». Бадиий фильм, 2-серия.

* * *

13.30 Болалар учун фильм. «Уруш томон катта йўл олдидан». 1-серия. 14.35 «А. С. Пушкин номли Давлат тасвирий санъат музейи залларидан». 15.45 «Шекспир сонетлари».

18.30 «Иқтисодиёт ва экология» туркумидан. 19.15 «Мангуликка айланган лаҳзалар». 19.30 Телефильм. 20.00 Сув спорти турлари бўйича Европа чемпионати. Сузиш. 21.10 «Иллюзион». «Том». Бадиий фильм. 23.00 Телефильм. 23.15 «Телевизион мусиқий абонемент».

• 22, пайшанба

ЎзТВ I

8.00 «Ахборот». 8.35 «Иф қалъасининг маҳбуси». Бадиий фильм. 2-серия. «Интиқом». 3-фильм. 10.10 «Ёшлик» студияси кўрсатади. 10.50 «Диёнат». Видеофильм, 3-қисм.

* * *

18.10 Мультфильм. 18.20 Болалар учун. «Қувноқлар даврасида». 18.50 «Бунёдкор». 19.50 «Туркистон дурдоналари». 21.10 «Ишқибозлар». 21.20 «Созандалар ҳақида ҳикоялар. 22.25 Абдулла Қодирийнинг «Ўтган кунлар» романидан айрим лавҳалар.

МТ I

8.30 «Совуқ уй». Бадиий фильм, 3-серия. 9.25 «Мен уйга борардим». Телефильм. 10.00 Мультфильмлар. 10.30 Болалар соати. 11.45 ИИВ маълумотларига кўра... 12.00 «Маппет-шоу». Қўғирчоқ фильм-концерт. 19 ва 20-сериялар.

* * *

13.45 «Телемикст». 14.45 «Касби — терговчи». Бадиий фильм, 3-серия. 15.55 «Даври». Фильм-концерт 16.55 «Пошехонъеда шундай қишлоқ бор». Телефильм. 17.30 Болалар учун фильм. «Тамбу-ламбу». 18.00 ТСН. 18.15 «16 ёшгача ва ундан катталар». 19.00 «Келу» ансамбли ижро этади. 19.10 «Нодипломатик суҳбатлар». 19.35 «Совуқ уй». Бадиий фильм, 3-серия. 21.10 ИИВ маълумотларига кўра... 21.25 «Ўткинчи ва абадият ҳақида». 22.25 «ПИ» белгиси билан. 23.55 ТСН. 00.15 Сув спорти турлари бўйича Европа чемпионати. Сузиш. 01.30 Сизни Лев Лещенко таклиф этади. 02.45 «Совуқ уй». Бадиий фильм, 3-серия.

МТ II

7.30 «Бридж». Телебиржа. 8.20 Украин халқ хорининг концерти. 8.50 Ритмик гимнастика. 9.20 Мультфильм. 10.10 «Иниларим ичида энг кичиги». Бадиий фильм, 1-серия.

* * *

13.30 Болалар учун фильм. «Уруш томон катта йўл олдидан». 2-серия. 14.35 А. С. Пушкин номли Давлат тасвирий санъат музейи залларидан».

* * *

18.30 «Иқтисодиёт ва экология». туркумидан. 19.20 Мультфильм. 19.30 «Ўйинчоқ ясовчи усталар». 20.00 Сув спорти турлари бўйича Европа чемпионати. Сувга сакраш.

*

21.10 «ТОШКЕНТ» СТУДИЯСИ КЎРСАТАДИ

*

23.25 СССР халқ артисти Е. Нестеренко концерти.

• 23, жума

ЎзТВ I

8.00 «Ахборот». 8.35 «Жодугарлик ва сеҳргарлик». Бадиий фильм. 9.50 «Буюк Новгород шаҳри». 10.10 «Диёнат». Видеофильм, 4-қисм.

* * *

18.10 Мультфильм. 18.20 «Учқун». 19.00 «Жамоат ташкилотларида». 19.50 «Шеърият дафтаридан». 20.00 «Гиёҳ» ансамблининг концерти. 21.10 Адабий кўрсатув. 22.25 Муҳаммаджон Каримов куйлайди.

МТ I

8.30 «Совуқ уй». Бадиий фильм, 4-серия. 9.25 «...16 ёшгача ва ундан катталар». 10.10 Мультфильм. 10.20 «Автопортрет». Телефильм. 10.50 Дилрабо концерт. 11.10 ТСН. 11.25 «Ганна Главари».

* * *

14.45 «Касби — терговчи». Бадиий фильм, 4-серия. 1 ва 2-қисмлар. 16.40 «Қизиқувчилар олами». 16.55 Болалар учун фильм. «Мана ёз ҳам ўтиб кетди». 18.00 ТСН. 18.15 «Ассалом, она-Россия». Шоир В. Соколов. 18.50 Ҳужжатли фильм. 19.10 «Эфирда мусиқа». 19.35 «Совуқ уй». Бадиий фильм, 4-серия. 21.10 «XX аср солдатлари урушга қарши» халқаро узлуксиз телекўрсатувига. 21.25 «ВИД» таништиради. 00.05 ТСН. 00.25 Енгил атлетика бўйича жаҳон чемпионатининг очилиши. 02.30 «Совуқ уй». Бадиий фильм, 4-серия.

МТ II

7.00 Ишбилармон кишининг тонги. 8.20 «Жонли сайёра. Ҳужжатли фильм. 12-серия. 9.15 «Русское трио» ижро этади. 9.35 Мультфильм. 10.15 «Иниларим ичида энг кичиги». Бадиий фильм. 2-серия.

* * *

13.30 Болалар учун фильм. «Уруш томон катта йўл олдидан». 3-серия. 14.35 «Актёрлар биржаси» — 91. 15.40 Эстрада концерти.

18.15 Сув спорти турлари бўйича Европа чемпионати. Сувга сакраш. 19.30 «Коломна» 20.00 «Машаққатлар оша — бозорга». 21.10 Коллаж. 21.15 Катталар учун мультфильмлар.

*

21.30 «ТОШКЕНТ» СТУДИЯСИ КЎРСАТАДИ

• 24, шанба

ЎзТВ I

8.00 «Ассалому алайкум». 9.00 «Ахборот». 9.25 «Диёнат». «Видеофильм». 5-қисм. 10.45 «Муҳофаза». 11.15 «Зиё» ашула ва рақс ансамблининг концерти. 11.55 «Қонун ҳамма учун баробар». 12.25 «Актёрлар ва роллар». 13.35 «Элга хизмат — талаб ва таклиф».

* * *

18.00 Ўсмирлар учун «Тенгдошларинг ижодидан». 18.45 «Мультипанорама». 19.45 «Оқшом эртаклари». 20.00 Алишер Навоий таваллудининг 550 йиллигига. 21.10 «Дутор ва танбур тароналари». 22.00 «Ҳафтанома». 23.00 «Ўзгалар бахти». Бадиий фильм.

МТ I

6.00 Духовой оркестр ижро этади. 6.15 Мультфильмлар. 7.00 Ритмик гимнастика. 7.30 Тонгги дам олиш кўрсатуви. 8.00 ТСН. 8.15 «Онам, дадам ва мен». 8.45 Тутқунлар». 11.20 «Тонг юлдузи». 12.20 Ҳаракат хавфсизлиги учун. 12.50 «Ноккининг мульт саёҳати». 13.45 «Нуқтаи назар». 14.45 «РГ—00 ва бошқалар...». 15.45 «1991 қўшиқлари». 16.50 Телефильм. 17.00 «Майя ариси». 11-серия. 17.25 «Халқаро панорама». 18.10 Режиссёр М. Захаров фильмлари. «Свифт қурган уй». 1 ва 2-сериялар. 21.10 «XX аср солдатлари урушга қарши» халқаро узлуксиз телекўрсатувига. 21.25 «Оппоқ боғлар узра қор ёғарди». Бадиий фильм. 1-серия. 22.30 «Ёқмаса, ўчириб қўйинг». 23.35 «Мусиқа ва мода».

МТ II

7.30 Эрталабки бадантарбия. 7.45 «Здоровье». 8.15 Спорт ҳамма учун. 8.30 Мультфильмлар.

9.00 ЎЗБЕКИСТОН ТЕЛЕВИДЕНИЕСИНИНГ «ДЎСТЛИК» ВИДЕОКАНАЛИ.

* * *

10.30 «Цирк, цирк, цирк». 10.40 Ҳужжатли фильм. 11.10 «Оламнинг яратилиш» балетига ёзилган мусиқали учинчи сюита. 11.30 «Ҳамдўстлик» видеоканали. 14.00 «Оила» кўрсатуви.

15.00 ЎЗБЕКИСТОН ТЕЛЕВИДЕНИЕСИНИНГ «ДЎСТЛИК» ВИДЕОКАНАЛИ.

16.50 «СССР кўмири. Муаммолар ва режалар». 17.15 Сув спорти турлари бўйича Европа чемпионати. Сувга сакраш. 19.30 Телефильм. 20.00 М. В. Ломоносов номли МДУ хорининг концерти. 21.10 Енгил атлетика. Жаҳон чемпионати. 22.40 «Бўёқлар симфонияси». 22.55 «Гўсхўр эр». Кинокомедия.

• 25, якшанба

ЎзТВ I

ШАХТЁРЛАР КУНИ

8.00 «Ҳафтанома». 9.00 Кичик сержант». Бадиий фильм. 10.25 «Водий аёллари». 10.55 «Лайли ва Мажнун». Спектакль. 13.05 «Тошкент» студияси кўрсатади. 13.50 «Деҳқон ва замин».

14.50 «Нон — ризқ-рўзимиз». 15.20 «Нукус бунёдкорлари ҳузурида».

* * *

18.00 Болалар учун «Ўйлаймизу-, ўйнаймиз». 18.45 «Саёҳат — танга роҳат». 19.50 Телевизион миниатюралар театри саҳифаларидан. 21.10 «Якшанба оқшомида». 22.25 «Бўри галаси».

МТ II

7.30 Ритмик гимнастика. 8.00 ТСН. 8.15 «Спортлото». 8.30 Эрта саҳарлаб. 9.30 «Ватан хизматида». 10.30 Тонгги дам олиш кўрсатуви. 11.00 «Саёҳатчилар клуби». 12.30 Якшанба концерти. 14.00 Мультфильмлар. 14.45 «Мусиқий дўкон». 15.15 «Янги авлод танлайди». 16.30 «Қишлоқ янгиликлари». 17.30 Турли мамлакатларнинг эртаклари ва афсоналари. «Афсунгар Тотоккерот» (Индонезия). 17.35 «Ер — она масканимиз». 17.40 «Уолт Дисней таништиради...».

18.30 «Қўзиқорин ови». 19.05 «Капитан Синдбад». Бадиий фильм. 21.10 Ж. Гершвин. «Порги ва Бесс». 21.30 Мусиқий башорат». 22.00 «Оппоқ боғлар узра қор ёғарди». Бадиий фильм, 2-серия.

7.30 Зарядкага сафланинг! 7.50 Экранда — «01» хизмати». 8.15 «Сизга қўшиқ куйлаб бераман».

9.00 «ЎЗБЕКИСТОН ТЕЛЕВИДЕНИЕСИНИНГ «ДЎСТЛИК» ВИДЕОКАНАЛИ

11.00 «Кабутарларим, кабутарларим». 11.20 Коллаж. 11.30 «Ҳамдўстлик» видеоканали. 14.00 «Мотоциклдаги киши». Бадиий фильм. 15.05 Режиссёр Ю. Беспалов фильмлари. «Мен янги асрни кутиб олдим».

16.00 ЎЗБЕКИСТОН ТЕЛЕВИДЕНИЕСИНИНГ «ДЎСТЛИК» ВИДЕОКАНАЛИ

18.30 Сув спорти турлари бўйича Европа чемпионати. Сувга сакраш. 19.30 «Ралли». Телефильм. 20.00 «Парнас» сари бир босқич». 21.10 Енгил атлетика. Жаҳон чемпионати.

22.10 «ТОШКЕНТ» СТУДИЯСИ КЎРСАТАДИ

Бир пиёла чой баҳона

Дам олиш саҳифаси

ДУНЁ КЕЗГАН ЙИГИТ

Ўша пайтда Пўлатжон район кинолаштириш идорасига раҳбарлик қиларди. Унга омад кулиб боқди: бир куни вилоят халқ таълими раҳбарлари уни ҳузурларига чақириб, чет элда таржимон бўлиб ишлашни таклиф этишди. Шундай қилиб, П. Аҳмедов Мозамбикдаги Совет элчихонасида таржимон сифатида ишлайдиган бўлди.

Енгил машиналар тузилишини «сув қилиб ичиб юборган» эмасми, Нампулада «жаноб механик» деган ном олди. У қайси турдаги енгил машина бўлмасин, овозига қулоқ тутиб, носоз ерини бехато айтиб берарди. Энг муҳими, автоҳаваскорларнинг ҳожатини чойчақа олмасдан чиқарарди. Беминнат хизмат маҳаллий аҳолига ёқиб қолди. Нампулаликлар Пўлатжонни «ўз одамлари» деб ҳисоблашарди. Уни кўришганида қўлларини кўтаришиб: «Жаноб механик, ўзимизнинг механик!» деб саломлашишарди.

Пўлатжон бўш вақтларида автомобилларни созлаш йўлларини ҳам эринмай ўргата бошлади. Илмгоҳ қоровули Хуан, ишчи Антонио унга шогирд тушиб, яхшигина машина созловчи бўлиб қолишди. Дўстлари, шогирдлари, ихлосмандлари кундан-кунга кўпайди.

Ҳамкасблари ўзбекистонлик йигитнинг тиришқоқлигига тан бердилар. Пўлатжон вақт топиб нампулаликларнинг миллий тили — «макау»ча сўзлашувни ҳам ўрганиб олди. Энди у португал, испан тилларида сўзлаша оларди.

Шу орада Никомати дарёси бўйида чегаралар дахлсизлиги, бир-бирларининг ички ишларига аралашмаслик, ўзаро иқтисодий ҳамкорликни кучайтириш юзасидан Португалия — Мозамбик ўртасида сулҳ имзоланишига тайёргарлик кўрилаётганди. Анжуманга таржимон сифатида Пўлатжон Аҳмедов таклиф этилди. Ҳозир Никомати дарёси бўйида ана шу учрашувнинг самарали тугалланганлиги шарафига ўрнатилган ёдгорлик қад кўтариб турибди. Унда халқаро учрашув иштирокчиларининг исм-шарифлари ўйиб ёзилган. Улар орасида ўзбекистонлик Пўлатжон Аҳмедов номи ҳам бор.

Мозамбикда доимо сув етишмайди. Сабаби, иқлим ўта иссиқ, тез-тез қурғоқчилик бўлиб туради. Бу мамлакатда озиқ-овқат масаласини ҳал этишда қийинчиликлар келтириб чиқаради. Мозамбиклик деҳқонлар фақат ёмғирли кунларга умид билан кўз тикиб турадилар. Олти ой иссиқ, олти ой қурғоқчилик бўлади. Маҳаллий аҳоли совет мутахассислари кўмагида иссиқхоналарда полиз ва сабзавот маҳсулотлари етиштириш агротехникасини ўрганди. Бу ишлар ёмғир сувларини тўплаш, сунъий суғориш иншоотлари қуриш йўллари билан амалга оширилмоқда.

Пўлатжон нампулаликларга иссиқхона шароитида қовун, помидор, тарвуз етиштириш сирларини ўргатди. Бунинг учун Ўзбекистондан полиз экинлари уруғлари келтирилди. Қовун, тарвуз уруғлари иссиқхоналарда ундирилиб олингач, кўчати очиқ далада парвариш қилинмоқда. Илк помидор ва қовун ҳосили етилганда Нампула аҳолисининг қанчалар қувонганлигини кўрсангиз эди. Деҳқонларимизнинг миришкорлиги чет элларда ҳам намоён бўлди. Олтиндек қовунни нампулаликлар қўлларида қайта-қайта салмоқлаб кўришар, бир тилимдан улашиб, оғиз теккизишаркан, бош бармоқларини кўрсатиб қўйишар, «Компанерро! Жаноб механик, компанерро!» — деб қичқиришарди.

Пўлатжон нампулаликларга ўзбекчасига қўлни кўкракка қўйиб, саломлашишни ҳам ўргатди. Одамлар унга кўзлари тушиши билан таъзим қилишиб: «Компанерро! Жаноб механик!», — деб салом берардилар.

Кўп ўтмай Пўлатжонни Нампула вилоятидаги «Метушария» давлат хўжалигига таржимонликка юборишди. Бу ерда совет мутахассислари билан биргаликда мозамбикликлар пахта етиштираётган эдилар. Совет ирригаторлари кўмаги билан ёмғирли фаслда, дарё тошганда сув тўплаш, сунъий тўғонлар яратиш, шу йўсинда суғорма деҳқончиликни ташкил қилиш ишлари олиб борилаётганди.

Сўнгра Мозамбик пойтахти Мобуту шаҳридаги Совет элчихонасининг иқтисодиёт бўлимида инженер-механик ҳамда таржимонлик вазифасини адо этди. Мобуту манзараси Пўлатжон кўз ўнгида: кенг кўчалар, икки томонда оқ-сариқ, пушти, қизил лолалар очилиб ётади.

Пўлатжоннинг назарида, Мозамбикнинг Ўзбекистонга уйғунлик томонлари кўп. Нақл этишларига қараганда «Мозамбик» сўзи мусулмонча «Мусабек» сўзидан келиб чиққанмиш. Нампулада ҳатто ана шу савдогарнинг уй-музейи бор. Унда ўзбекча супа, полослар, лўла-болишлар, рўзғор буюмларидан мис офтоба сақланади.

Мозамбикда мусулмон динига мансуб кишилар кўп. Уларни учратиб, «Восе мометано?» («Сен мусулмонмисан?»), деб савол берсангиз, «Алҳамдилилло, мусулмонман!», — деб жавоб қайтаришади.

Мобутуда уй-жой қурилиши ҳам ўзгача. Қад кўтариб турган биноларнинг бирортаси бир-бирига ўхшамайди. Миллий меъморчилик нақшлари, услуби билан фарқ қилади. Уй жиҳозлари қизил, қора зайтун дарахтидан ишланган. Қишлоқ хўжалигининг асосини каноп етиштириш ташкил этади. Канопни улар «Сизал» дейишади. «Кижу» деб номланган ёнғоқ дарахти кишини лол қолдиради. Ўрта Осиёда ёнғоқнинг мағзи қобиғи ичида бўлса, Мозамбикда пўстининг ташқарисида жойлашган. Ниҳоятда тўйимли ва мазали бўлиб, хорижда олтин баҳосида туради.

Пўлатжон Аҳмедов асли балиқчилик. Ҳозир район маиший хизмат комбинатида ишбоши. Мозамбикдан гап кетса, оққўнгил, меҳнатсевар Хуан, Антониолар, Мобутунинг ҳушманзара кўчалари, савдогар Мусабекнинг уй-музейи кўз олдига келади.

С. РЎЗИМАТОВ,
«Қишлоқ ҳақиқати» мухбири.

Саломат буви Қўшмоқова азиз ва муътабар, табаррук онахонлардан. 85 нафардан ортиқ невара-чеваранинг суюкли бувижониси 104 ёшнинг остонасида турибдилар. Фарғона вилояти Киров районидаги Катта Тагоб қишлоғида истиқомат қилаётган бу доноишманд аёлни маҳалла аҳли ғоят эъзозлайди.

Тўю тантаналар онахоннинг маслаҳати билан ўтади. Ҳаётнинг аччиқ-чучукларини тотган тадбиркор онахонни каттаю-кичик «Биз ҳам шу ёшга етайлик», деб эҳтиром қилишади. Авайлабгина қўлларидан тутиб, тавоф этишади.

СУРАТДА: Саломат буви невара келини Машҳурахонга ўзининг асрдан ҳам узун ҳаёт лаҳзалари ҳақида сўзлаб бермоқда.

Турфа олам

БАҚИРОҚЛАР ТАНЛОВИ

Шимолий Каролина (АҚШ) штатидаги унча катта бўлмаган Спайвиз-Корнер шаҳарчасида ҳатто кечаси бақиришса ҳам маҳаллий аҳоли безовта бўлмайди. Гап шундаки, ҳамма анъанавий бақироқлар танловида қатнашадиган киши шуғулланмоқда, деб ўйлайди.

Бу сафар одатдагича бўлмаган мусобақада 25 киши иштирок этиш истагини билдирди. Уларнинг ҳар бири қаттиқ бақириш қобилиятига эга, овози ниҳоятда кучли шахслардир.

ҚАНЧА ЙЎЛБАРС ҚОЛДИ?

Ҳозирги пайтда Ҳиндистонда яшовчи йўлбарслар сони 4.200 тага етди. Гарчи аста-секин бўлса-да, улар йилдан-йилга кўпайиб бормоқда. Мамлакатда ўтказилган бу жониворларни рўйхатга олиш натижалари шундан далолат беради. Ҳиндистон қўриқхоналари ва чакалакзорларида бундан беш йил муқаддам уюштирилган текширувдан сўнг ўтган даврда улар сони 200 тага кўпайганлиги маълум бўлди.

Айтишларича, аср бошларида Ҳиндистонда ўн минглаб ана шундай қудратли жониворлар яшарди. Аммо улар инсон ва унинг фаолияти олдида ожиз эканлиги аён бўлди. Йўлбарсларнинг аёвсиз қирилиши, улар яшайдиган ерларнинг кескин камайиши оқибатида 60-йиллар охирида бор-йўғи 1.827 йиртқич ҳайвон қолганди.

БИР ЛАҲЗАДА...

Япониянинг етакчи фирмаларидан бири — «Нихон дэнки»да дунёда энг тез ишлайдиган ҳисоблагич (компьютер) яратилди. Янги нусха бир лаҳзада ярим миллионта жараённи бажаради.

Электрон-ҳисоблаш машинаси банк маълумотлари асосида ахборот тузилмаларини ташкил этиш бўйича ўта мураккаб жараёнларни амалга оширишга имкон беради. Бу ундан илмий-тадқиқот олийгоҳларида, ахборот марказларида ва хусусий бирлашмаларда кенг фойдаланилишини таъминлайди.

ЙИРТҚИЧ ҚУРБОНЛАРИ

Бангладешда 22 киши бенгал йўлбарсининг қурбони бўлди, 20 киши эса унинг ҳужум қилиши оқибатида оғир жароҳат олди.

Ниҳоятда чиройли бу жонивор айни чоғда ҳаддан ташқари ҳужумкор ҳамдир. Одатга кўра тартиббузар овчилар жароҳатлаган йўлбарслар одамхўр бўлиб қолишади. Маълумотларга қараганда кейинги 15 йил мобайнида йўлбарслар ҳужумидан 553 одам нобуд бўлди. Бу жониворларнинг ўзига ҳам катта шикаст етказилди. Натижада улар сони кескин камайиб кетди.

АЖИНА ШАМОЛ

Кўҳна еримизнинг ҳозирча олдини олиб бўлмайдиган «қилиқ»лари ниҳоятда кўп. Қуюн улардан биридир. Совуқ ва иссиқ ҳавонинг тўқнашувидан юзага келадиган юқори босим туфайли кучи ҳатто бўрон ёки довулдан қолишмайдиган бу табиий ҳодиса Экватор, Арктика, Антарктикадан бошқа ерларда, асосан тропик, субтропик, ўрта минтақалардаги қуруқлик, денгиз ва океанларда содир бўлиб туради. Иссиқ ва совуқ оқимлар ўртасидаги тафовут қанча катта бўлса, қуюннинг айланиш тезлиги ҳам шунча кучаяди. У марказий қисмда бўшлиқ ҳосил қилувчи, бир ерда турмасдан соатига 400—720 километр тезликда ҳаракат қилувчи айланма ҳавонинг уюрма ҳаракатидир.

Хайриятки, қуюн оз вақт, яъни бир неча дақиқадан 7 соатгача давом этиб, баландлиги 1500 метрга етади. Аксари ҳолларда торайиб, воронка ҳолатига келади. Ерга қора булутлар ичидан филнинг хартумига ўхшаш лапангловчи «насос» тушади-да, рўпара келган нарсани сўриб, осмони фалакка кўтариб чиқиб кетади.

Бахтимизга, даҳшатли қуюнлар асосан океанларда рўй беради. Қуруқликка қиладиган онда-сондаги ташрифи ҳам жуда катта офатлар келтиради. Буни қуйидаги мисоллардан ҳам кўриш мумкин. Даҳшатли кучга эга қуюнлар 300 тоннагача оғирликдаги нарсаларни, яъни осма темир кўприкларни, вагонларни, икки қаватли биноларни кўп марталаб осмонга олиб чиқиб кетганлиги кузатилган.

Қуюн тез-тез бўлиб турадиган АҚШнинг текисликдаги штатларида 1965 йилнинг ўзидагина 927 марта рўй берганлиги қайд этилган. Улардан бири катта тезликда кетаётган поезднинг бир вагонини «юлиб» олиб, бир чеккага чиқариб қўйган. Черков гумбазларини, йўғон ёғочларни, машиналарни, от ва бошқа ҳайвонларни, одамларни кўтариб кетиши оддий бир ҳол, десак муболаға бўлмайди.

Қуюн турли парчаларни ўзи билан «узиб» олган ҳавода шундай тезлик билан учирадики, деворларни, дарахтларни, ёғочларни тешиб ўтади, одамларни ва ҳайвонларни ҳалок қилади. Металл парчаси учиб келиб, жаллод болтаси каби бир фермернинг бошини узиб кетган вақтлар ҳам бўлган.

Бошқа мисол. Бир фермер туш пайтида ўзи севган олма пирогини еб ўтирарди. Тўсатдан гулдираган товушлар эшитилдию, атрофни қоронғилик босди. Уй мебеллари билан бирга ҳавога учиб кетиб, бурда-бурда бўлди. Фермер ҳушига келганда ўзини баланд дарахтнинг йўғон шохида ўтирган ҳолда кўрди. Лекин шунда ҳам ўзи севган олма пироги қўлида эди...

1920 йилда АҚШнинг Канзас текислигидаги даштда жойлашган бир мактабда дарс борарди. Ҳаво дим бўлиб, болалар бундан қийналишар, ўқитувчи аёл эса мавзуни аранг тушунтирар эди. Тўсатдан момақалдироқ гулдирадию, қуюн мактаб томон яқинлаша бошлади. Синф қоронғилашди, шовқин-сурон авжига чиқди. Минг-минглаб илонлар вишиллаб, мактабга яқинлашаётганга ўхшарди. Қўрқиб кетган болалар муаллимаси пинжига тиқилдилар. Кўп ўтмай эшик ва деразаларни бузиб, хонага кириб келган қуюн гирдоби ўқувчиларни муаллимаси билан бирга осмонга кўтариб олиб чиқди.

Ўқитувчи аёл ҳушига келиб, гандираклаганча ўрнидан тураркан, мактабдан наридаги даштда ётганлигини кўрди, ўқувчилари ҳар томондан унга қараб келишар, вайроналар орасида аёвсиз бурдаланган ўн учта кичик мурда ётарди...

Табиат қудрати

Агар бундай шиддатли қуюнлар дарё ва кўлларнинг устидан ўтса, уларнинг сувини жониворлари билан бирга «шимиб» кетади. Натижада осмондан «балиқли», «қурбақали» ёмғирларнинг ёғиш ҳоллари рўй беради.

Юнон тарихчиси Атеноус янги эрадан 200 йил муқаддам содир бўлган қурбақа ёмғири ҳақида бундай ёзади: «Қурбақа шунчалик кўп ёғдики, қозонларнинг, ичиш учун олиб қўйилган сувларнинг ичи билан лиқ тўлди. Жониворларни босмасдан оёқни ерга қўйиб бўлмас, улар теварак-атрофда сакраб юришарди».

1907 йилда Швейцарияда кузатилган «балиқли» ёмғирдан сўнг одамлар ердан 12 тоннага яқин балиқни териб олишган, ҳар бирининг оғирлиги 16 килограммгача етар, кўпчилиги тирик эди.

Ўрни келганда «бизнинг» қуюнларимиз ҳақида ҳам тўхталиш керак. Иттифоқимизнинг Европа қисмида, айниқса Қора ва Азов денгизлари атрофида қуюн ҳар йили ёз ойларида бир неча бор содир бўлади. 1904 йил июнда Москва дарёси устида ҳосил бўлган қуюн дарё сувини вақтинча қуритиб қўйган. Баъзи москваликлар асрлар мобайнида дарё тубида йиғилган нарсаларни ўз кўзлари билан кўрганлар. 1927 йилда Москва яқинидаги Серпухово шаҳарчаси яқинидан ўтган қуюн «хартумида» бу ердаги кўл сувини барча жониворлари билан «шимириб» кетган. Бир неча километр нарида эса болаларни қувонтирган «балиқли» ёмғир ёққан. 1963 йилда Фарғонанинг Олтиариқ районида ҳам шундай ҳоллардан бири бўлганлиги, ҳаводан «итбалиқ» ёққанлигини маҳаллий аҳоли ҳали-ҳали эслайди.

Энг антиқа ёмғир 1940 йил июнда Нижний Новгород вилоятида ёғди. Осмондан XVI аср охирларига мансуб кумуш тангачалар сочилган. Мактаб ўқувчилари 1000 га яқин кумуш тангаларни қийқира-қийқира териб олганлар. Бу воқеа қуйидаги тарзда рўй берган. Қуюн яшириб қўйилган бойликни ер билан бирга олиб кетиб, қайта сочиб юборган.

Жумҳуриятимизда содир бўладиган қуюнлар яхши ўрганилмаган. Баъзилар уни халқ ибораси билан «ажина» шамоллар деб ҳам аташади. Халқимизнинг «Туяни шамол учирса, эчкини осмонда кўр» деган мақоли ҳам қуюннинг ана шундай қилиқларига қараб айтилган бўлса ажаб эмас.

Машҳур совет олими Д. В. Наливкин 1948 йилда бўлган Ашхобод зилзиласи билан 1965 йилда АҚШнинг Толидо шаҳрида рўй берган қуюн оқибатларини солиштириб, кейинги ҳодиса шаҳарлар учун ер қимирлашидан ҳам хавфлидир, деган хулосага келади.

Шундай қилиб, «ажина» шамол кучининг асосий манбаси унинг тузилишида, яъни спиралсимон уюрма ҳаракатида эканлигини мисоллар орқали кўрдик. Табиатнинг бу сиридан ҳозир халқ хўжалигининг айрим тармоқларида, жумладан бетон пишиқлигини оширишда унумли фойдаланилмоқда, яъни аввал ишлатиб келинган силлиқ арматура ўрнига спиралсимон қобиқли арматура қўлланилмоқда. Бу бетон мустаҳкамлигини бир ярим-икки баробар оширмоқда.

И. ОТАЖОНОВ.

БУРЧМУЛЛА КЎРКИ

Бўстонлиқ ноҳиясидаги Бурчмулла ўрмон хўжалигига қарашли тоғ этакларига бу йил кўплаб ёнғоқ, писта, бодом ва бошқа мевали кўчатлар ўтқазилди. Айни чоғда қишлоқ марказида янги мактаб, боғча-ясли бинолари қад кўтармоқда. Хўжаликка қарашли кашшофлар оромгоҳида 150 нафар бола роҳат қилиб, дам олмоқда.

Ободончилик ишларини амалга оширишда қишлоқ Кенгаши депутати, ўрмон хўжалиги директори Абдукарим Абдужамилов бош-қош бўлмоқда.

А. НАБИХЎЖАЕВ.

НУҚРА

✦ Ҳисобни билган тежамни ҳам билар,
Тежамни билган бежашни ҳам.
✦ Ақли расо ҳисобдан адашмас.
✦ Бирни — биров берса,
Кўпни ҳунар берар.
✦ Хазина тугар,
Ҳунардан келар давлат тугамас.
✦ Дарахт — мевасига қараб қадрланар,
Одам меҳнатига қараб.
✦ Табиат меҳрига тараф йўқ.
Қаҳрига ҳам.
✦ Сўзласанг эзгуликдан сўзла,
Йиқса жим бўлишни кўзла.
✦ Офтобдан нур эмар кенг ўрмон,
Унинг неъматлари минг дардга дармон.
✦ Ўрмон — гармсел қалқони,
Тоза ҳавонинг жони!

Тўпловчи:
Р. ЖУМАНИЁЗОВ.

Қўрғонтепа районидаги Дзержинский номли боғдорчилик ва узумчилик давлат хўжалигида маданий-маиший ишларни ривожлантиришга катта эътибор берилаяпти. Яқинда бу жамоада 60 ўринли чойхона ва ошхона қурилиб, фойдаланишга топширилди. Унинг хизматидан аҳоли мамнун бўлмоқда.

СУРАТЛАРДА: 1. Чой роҳатижон ичимлик. 2. Гузарнинг ташқи кўриниши.

У. ҚЎШВОҚОВ олган суратлар.

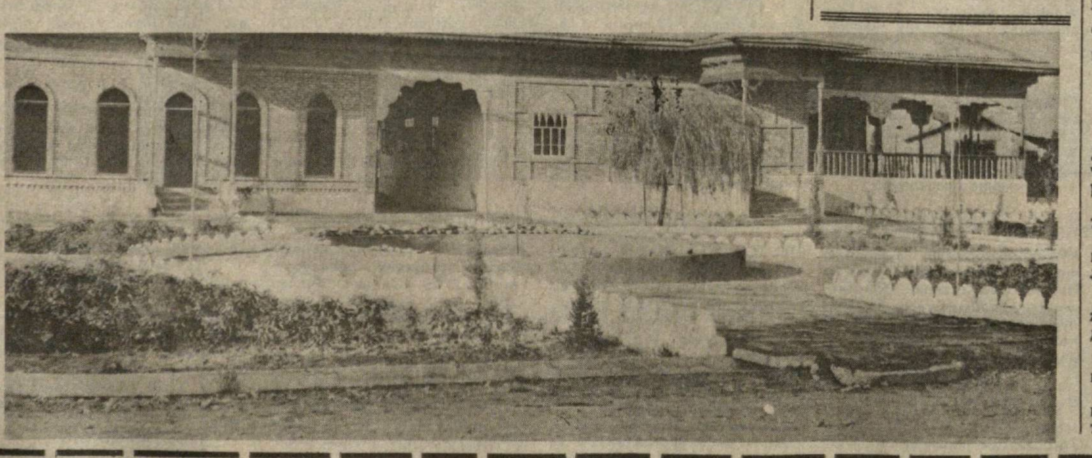

ҲАЁТИЙ ҲАНГОМА

Бир йигит ҳаётдан ҳар доим ортда юрадиган ёзувчи дўстидан қизиқсиниб сўради:

— Янги китобинг чиқибди, табриклайман!

— Ҳа, югуриб-елиб чиқардим, — дея ғурур билан жавоб қилди ёзувчи.

— Менимча, китобинг жуда зўр дори китоб бўлибди-да.

— Дори китоб эмас, у ҳикоялар тўплами.

— Дори китоб, дейишимнинг боиси бор-да. Ўша китобингдан беш-ўн жумла ўқиган ҳар қандай киши дарров ухлаб қолади!

* * *

Дастурхонга қўйилган йирик-йирик шафтолилардан еб кўргач, меҳмон мезбондан ётиғи билан сўради:

— Шафтоли зўр экан, бозордан сотиб олдингизми?

— Йўқ, ўз томорқамда етиштирганман.

— Э, отангизга раҳматей, кам бўлманг, оғайни. Демак, биз ҳам томорқамизда ўстирсак бўларкан-да?

— Бўлмасам-чи! Бунга ҳафсала, ҳавас бўлса бас.

— Сиздан илтимос, шу шафтолингиздан менга бир сават берсангиз, уйга олиб бориб, томорқамизда мевали дарахт ўсмайди, деб мени жиғибийрон қилиб юрган ўжар хотинимга бир кўрсатиб қўйсам!

Турсунбой МАҲМУДОВ.

Муҳаррир Н. ЁҚУБОВ.

«ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ»
(«Сельская правда»)
Газета Центрального Комитета Компартии Узбекистана
Выходит на узбекском языке.

МАНЗИЛГОҲИМИЗ: 700083, ТОШКЕНТ, ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32

ТЕЛЕФОНЛАР: Муҳаррир ўринбосарлари —33-44-43, 32-56-21, 33-16-27, 32-54-41, Масъул котиб — 33-09-93, 32-56-26. Масъул котиб ўринбосарлари — 32-56-25, 32-54-48, 32-54-47. Партия турмуши бўлими— 33-54-33, 32-56-22. Совет қурилиши бўлими —32-56-34. Деҳқончилик бўлими — 32-56-35, 32-54-51. Чорвачилик бўлими —32-56-33. Қишлоқ қурилиши бўлими —32-54-44. Маданият, адабиёт ва санъат бўлими — 33-54-33. 32-56-36, Ахборот ва спорт бўлими — 32-54-46, 32-56-39. Хатлар ва оммавий ишлар бўлими — 32-54-52. Безатиш бўлими—32-58-79. Эълонлар бўлими — 33-81-42.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Қўмитаси нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. 700.000 Тошкент шаҳри. Ленинград кўчаси, 32. Нашр кўрсаткичи— 64.602, 68.753 нусхада чоп этилади. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

Босишга топшириш вақти 21.00. Босишга топширилди 21.30

Буюртма № 5816.